

Pielikums

**Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu
2014.gadā**

I. IEVADS

1. Pielikums informatīvajam ziņojumam „Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2014.gadā” sniedz pārskatu par Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – Tiesa) un Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) pieņemtajiem nolēmumiem 2014.gadā.
2. 2014.gadā Tiesa pasludināja 34 nolēmumus lietās, kas tikušas ierosinātas pret Latviju, no kuriem 19 lietās tika pasludināti spriedumi, bet ar 15 lēmumiem tika pabeigta tiesvedība 19 lietās¹. Savukārt ANO Cilvēktiesību komiteja 2014.gadā noraidīja lietu *O.K. pret Latviju*. Pārskatā ietvertie Tiesas spriedumi un lēmumi ir sakārtoti hronoloģiskā secībā.

II. TIESAS NOLĒMUMU APKOPOJUMS

II.1. TIESAS SPRIEDUMI

3. Lietā *Veiss pret Latviju*² sūdzība Tiesā tika iesniegta par Konvencijas 6.pantam (tiesības uz taisnīgu tiesu) neatbilstošu tiesvedības ilgumu civillietā par atzītās paternitātes apstrīdēšanu (tiesvedība no 2007.gada februārim līdz 2013.gada jūnijam; šobrīd tiesvedība ir atjaunota sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem), kā arī par atteikumu atzīt bioloģisko paternitāti, kas, iesniedzēja ieskatā, pārkāpa viņa Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību.

Pieņemamības stadija: Tiesa secināja, ka sūdzība par 8.panta iespējamo pārkāpumu nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo Latvijā ir atjaunota tiesvedība par atzītās paternitātes apstrīdēšanu un paternitātes noteikšanu, proti, nav izsmelti visi nacionālie tiesību aizsardzības mehānismi.

Sūdzību par 6.pantu Tiesa pieņēma izskatīšanai pēc būtības. Tiesa noraidīja valdības argumentu par to, ka sūdzības iesniedzējs vairs nav uzskatāms par „pārkāpuma upuri” Konvencijas izpratnē, jo nacionālā līmenī ir atzīts, ka iesniedzēja tiesības uz lietas savlaicīgu izskatīšanu tika pārkāptas, un tika paātrināta galīgā nolēmuma pieņemšana (Senāts pieņēma galīgo nolēmumu, neatgriežot lietu izskatīšanai apelācijas instancē). Tiesas ieskatā iespēja paātrināt lietas izskatīšanu civilprocesā nav uzskatāma par pietiekamu, lai sūdzības iesniedzējs zaudētu „pārkāpuma upura” statusu Konvencijas izpratnē, ja iesniedzējs nav saņēmis materiāla rakstura kompensāciju par ieilgušo procesu. Tāpat Tiesa noraidīja valdības argumentu par to, ka iesniedzējs nav izmantojis viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Attiecībā uz iespēju lūgt tiesu paātrināt lietas izskatīšanu Tiesa norādīja, ka Civilprocesa likums neprasa sniegt motivāciju atteikuma gadījumā, turklāt Civilprocesa likumā, atšķirībā no Kriminālprocesa likuma, nav definēti kritēriji tiesvedības termiņa samērīguma izvērtēšanai, kas nozīmē, ka ikviens atbilde uz lūgumu paātrināt tiesvedību ir tikai tiesas ziņā. Attiecībā uz iespēju vērsties pie tiesas priekšsēdētāja ar lūgumu paātrināt tiesvedību Tiesa norādīja, ka atbilstošā Civilprocesa likuma

¹Trijos Tiesas lēmumos: *Kočegarovs un citi pret Latviju*, *Spūlis un Vaškevičs pret Latviju* un *Larionovs un Tess pret Latviju* tika apvienotas vairākas lietas.

² Iesniegums Nr.15152/12, 2014.gada 28.janvāra spriedums.

norma vienīgi ļauj tiesas priekšsēdētājam nodot lietu citam tiesnesim, kas automātiski nozīmētu lietas izskatīšanas uzsākšanu no jauna. Visbeidzot, attiecībā uz iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar kompensācijas prasību, pamatojoties uz Satversmes 92.pantu, Tiesa norādīja, ka tai nav sniegts neviens piemērs no tiesu prakses, kur šāda prasība būtu izskatīta.

Izskatīšana pēc būtības: izskatot sūdzību pēc būtības, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir pieļauts 6.panta pārkāpums saistībā ar tiesvedības ilgumu (vērtētais tiesvedības ilgums bija 5 gadi, 3 mēneši un 8 dienas), jo lietās par civiltiesiskā statusa noteikšanu no valsts iestādēm tiek prasīta īpaša rūpība, un šajā lietā Tiesa nekonstatēja, ka procesa kavēšanās būtu notikusi iesniedzēja vainas dēļ. Tiesa arī norādīja, ka iesniedzējs bija vērsis apelācijas un kasācijas instanču uzmanību uz to, ka process ir ieildzis.

Piešķirtā atlīdzība: 3 000 eiro (1 000 eiro par nemantisko kaitējumu, 2 000 eiro par tiesāšanās izdevumiem).

4. Lietā *Sapožkovs pret Latviju*³ sūdzības iesniedzējs, kurš kopš 2003.gada izcieš vairākus brīvības atņemšanas sodus, uzskatīja, ka 2009.gada jūlijā Daugavgrīvas cietumā, viņam piederošo mantu kratīšanas laikā pret viņu tika pielietots nesamērīgs fiziskais spēks, kas uzskatāms par Konvencijas 3.panta materiālā aspekta pārkāpumu. Tāpat iesniedzējs uzskatīja, ka vēlāk netika nodrošināta efektīva incidenta apstākļu izmeklēšana, kas savukārt ir Konvencijas 3.panta procesuālā aspekta pārkāpums.

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja Latvijas valdības iebildumu, ka iesniedzējs nebija izsmēlis viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo viņš nebija vērsies civilprocesuālajā kārtībā pret Ieslodzījuma vietu pārvaldi ar prasību par kaitējuma atlīdzināšanu. Tiesa uzsvēra, ka gadījumos, kad ir noticis Konvencijas 3.panta pārkāpums, mantiskas kompensācijas piešķiršana pati par sevi nav pietiekams tiesiskās aizsardzības līdzeklis. Šajos gadījumos valstij ir arī pienākums nodrošināt efektīvu incidenta izmeklēšanu.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa norādīja, ka nolūkā nodrošināt cietumā drošību un novērst iespējamu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, amatpersonas var pielietot fizisku spēku pret ieslodzītajām personām, tomēr šāda spēka pielietošana nedrīkst būt pārmērīga, un var notikt tikai izņēmuma gadījumos. Šajā lietā Tiesa nevarēja izvērtēt pret iesniedzēju pielietotā spēkā samērīgumu, jo atbildīgās valsts iestādes (Daugavgrīvas cietums, Jelgavas cietums, Ieslodzījuma vietu pārvalde un prokuratūras iestādes) nebija pienācīgi izmeklējušas iesniedzēja sūdzības nacionālajā līmenī.

Vērtējot veiktās izmeklēšanas efektivitāti, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 3.panta procesuālā aspekta pārkāpums, norādot, ka nebija nodrošinātas efektīvai izmeklēšanai nepieciešamā institucionālā, hierarhiskā un praktiskā izmeklēšanas iestāžu neatkarība. Tiesa atsaucās uz savu līdzšinējo praksi un Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas apiešanās vai sodu novēršanai (Komiteja) secinājumiem par tās vizītēm Latvijā 2007., 2009. un 2011.gadā. Tiesa norādīja, ka sūdzību par iespējamu vardarbību izmeklēšanā Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonas nebija uzskatāmas par neatkarīgām, jo šajā lietā izmeklēšanu veica Daugavgrīvas un Jelgavas cietumu izmeklētāji, kas bija hierarhiski padoti Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam. Tiesa arī norādīja uz atsevišķiem izmeklēšanas gaitā pieļautajiem trūkumiem. Vērtējot prokuratūras iestāžu veikto uzraudzību par Ieslodzījuma vietu pārvaldes izmeklēšanu, Tiesa norādīja, ka prokuratūra galvenokārt atsaucās uz Ieslodzījuma

³ Iesniegums Nr.8550/03, 2014.gada 11.februāra spriedums.

vieta pārvaldes iepriekš paustajiem secinājumiem, un pietiekoši neizvērtēja visus iesniedzēja sūdzībā minētos apstākļus un spēka pielietošanas samērīgumu.

Piešķirtā atlīdzība: 4 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

5. Lietā *Cēsniņš pret Latviju*⁴ sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka bija pārkāptas Konvencijas 6.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, jo viņš tika notiesāts uz prettiesiski iegūtu pierādījumu pamata. Iesniedzējs apgalvoja, ka 2002.gadā bija atzinies slepkavībā tikai Valsts policijas darbinieku pielietotās vardarbības rezultātā.

Pieņemamības stadija: sūdzības pieņemamība izskatīšanai pēc būtības netika apstrīdēta.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa atgādināja, ka tai nav jānodarbojas ar pierādījumu pieļaujamības izvērtēšanu vai jānovērš nacionālo tiesu pieļautās juridiskās un faktu kļūdas. Tā vietā Tiesas uzdevums ir izvērtēt, vai kriminālprocess kopumā atbilda Konvencijā ietvertajām „taisnīguma” garantijām. Piemērojot šos principus iesniedzēja lietā, Tiesa uzsvēra, ka tādu pierādījumu izmantošana, kas iegūti, pārkāpjot vienas no būtiskākajām Konvencijā nostiprinātajām garantijām – spīdzināšanas aizliegumu – vienmēr radīs nopietnas šaubas par kriminālprocesa kopējo taisnīgumu. Tādēļ liecību, kas iegūtas spīdzināšanas vai cietsirdīgas izturēšanās rezultātā, izmantošana kriminālprocesā būtisku faktu noskaidrošanai visu procesu kopumā padara par prettiesisku. Tiesa atzīmēja, ka šajā lietā nepastāvēja strīds par to, ka policijas darbinieki bija nodarījuši iesniedzējam miesas bojājumus, kā rezultātā iesniedzējs uzrakstīja vaļširdīgu atzīšanos, tomēr turpmākā kriminālprocesa gaitā viņš sevi par vainīgu neatzina. Neskatoties uz to, Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta izmantoja iesniedzēja atzīšanos viņa notiesāšanai. Tiesa uzsvēra, ka, neatkarīgi no konkrētā pierādījuma nozīmes notiesāšanas pamatošanai, tā izmantošana par pierādījumu padarīja procesu kopumā par netaisnīgu, vienbalsīgi secinot, ka ir noticis 6.panta pārkāpums.

Piešķirtā atlīdzība: 11 000 eiro (6 000 par nemantisko kaitējumu, 5 000 eiro par tiesvedības izmaksām).

6. Lietas *Avotiņš pret Latviju*⁵ pamatā ir sūdzība par tiesību uz taisnīgu tiesu, tai skaitā pušu līdztiesības principa, pārkāpumu Kiprā un Latvijā saistībā ar Kipras tiesas sprieduma atzīšanu un izpildi Latvijā, piemērojot Eiropas Savienības tiesības, proti, Eiropas Savienības Padomes 2000.gada 22.decembra Regulu (EK) Nr.44/2001 par piekritību un spriedumu atzīšanu un izpildīšanu civillietās un komercietās (Briseles I Regula).

Pieņemamības stadija: ar 2010.gada 30.marta Tiesas lēmumu iesniedzēja sūdzība pret Kipru tika noraidīta kā nepieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo nebija ievērots Konvencijā noteiktais sešu mēnešu termiņš sūdzības iesniegšanai Tiesā. Vērtējot iesniedzēja pret Latviju iesniegtās sūdzības pieņemamību, Tiesa noraidīja valdības argumentus, ka iesniedzējam nebija nodarīts būtisks kaitējums un ka viņš varēja apstrīdēt atbilstošās Civilprocesa likuma normas Satversmes tiesā. Attiecībā uz pirmo argumentu Tiesa norādīja, ka Konvencijas un tās Protokolu garantēto cilvēktiesību ievērošana prasīja sūdzības izskatīšanu pēc būtības, jo tas bija gan nacionālajā līmenī, gan Eiropas līmenī svarīgs jautājums, proti, runa bija par Konvencijas prasību izpildi Briseles I Regulas piemērošanas kontekstā Konvencijas līgumslēdzējā valstī, kuras vienlaikus ir arī Eiropas Savienības dalībvalstis. Attiecībā uz otro valdības argumentu Tiesa atkārtoti uzsvēra, ka sūdzība Satversmes tiesai nav uzskatāma par efektīvu tiesību aizsardzības

⁴ Iesniegums Nr.9278/06, 2014.gada 11.februāra spriedums.

⁵ Iesniegums Nr.17502/07, 2014.gada 25.februāra spriedums.

mehānismu, ja iespējamais pārkāpums izrietēja no nacionālās tiesību normas nepareizas interpretācijas vai piemērošanas, bet šīs normas atbilstība Satversmei vai Konvencijai pati par sevi netika apstrīdēta.

Izskatīšana pēc būtības: vērtējot iespējamo Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumu pēc būtības, Tiesa ar balsu vairāku atzina, ka Augstākās tiesas Senāta lēmums, ar kuru tika atzīts un izpildīts Kipras tiesas spriedums, nepārkāpa iesniedzēja tiesības uz taisnīgu tiesu. Tiesa uzsvēra, ka Briseles I Regula ir balstīta uz savstarpējo uzticēšanos Eiropas Savienības dalībvalsts tiesām, un saskaņā ar regulu vienas dalībvalsts tiesas nolēmumi otrā dalībvalstī tiek atzīti gandrīz automātiski, tikai formāli pārbaudot lietas materiālus, nedodot tiesības tiesai pašai pēc savas iniciatīvas apšaubīt nolēmuma izpildi. Tādēļ Augstākās tiesas Senātam bija jānodrošina ātra un efektīva Kipras tiesas sprieduma atzīšana un izpilde, lai ievērotu no Eiropas Savienības tiesībām izrietošos pienākumus. Tiesa atzīmēja, ka Augstākās tiesas Senāta secinājumi, noraidot iesniedzēja lūgumu par sprieduma neatzīšanu, jo viņam bija liegtas tiesības īstenot savu interešu pārstāvību Kipras tiesā, atbilda Eiropas Savienības tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru Briseles I Regulas 34.panta otrā daļa nav piemērojama, ja persona nav izmantojusi iespēju apstrīdēto spriedumu pārsūdzēt. Tiesa uzsvēra, ka iesniedzējs bija darbojies kā investīciju konsultants un, slēdzot aizdevuma līgumu, bija piekritis Kipras tiesu jurisdikcijai. Tādēļ viņam vajadzēja paredzēt gan aizdevuma neatmaksāšanas tiesiskās sekas, gan to, ka strīds par saistību neizpildi tiks vērtēts Kipras tiesās. Pamatojoties uz visiem lietas apstākļiem kopumā un no Eiropas Savienības tiesībām izrietošajiem nacionālo tiesu pienākumiem, Tiesa uzskatīja, ka Augstākās tiesas Senāta lēmums šajā lietā atbilda Konvencijas 6.panta 1.punkta prasībām.

Tiesas palātas spriedums lietā *Avotiņš pret Latviju* nav stājies spēkā, jo tas ir pārsūdzēts, un lieta šobrīd atrodas izskatīšanā Tiesas Lielajā palātā.

7. Lietā *K.Bērziņš pret Latviju*⁶ sūdzība Tiesā tika iesniegta par policijas pielietoto vardarbību aizturēšanas laikā 2004.gada martā, nodarot iesniedzējam vieglus miesas bojājumus, kā arī par efektīvas šīs sūdzības izmeklēšanas trūkumu, pārkāpjot Konvencijas 3.panta garantijas.

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka sūdzība par izmeklēšanas efektivitāti nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo nokavēts Konvencijā noteiktais sešu mēnešu termiņš sūdzības iesniegšanai. Tiesa konstatēja, ka pirmo reizi iesniedzējs bija sūdzējies par iespējamo policijas vardarbību dažas dienas pēc incidenta, un viņam tika nozīmēta tiesu medicīnas ekspertīze, kurā tika konstatēti viegli miesas bojājumi. Šīs pašas sūdzības iesniedzējs atkārtoja tiesas sēdes laikā Rīgas apgabaltiesā, kad tā izskatīja jautājumu par viņam piemēroto drošības līdzekli. Tāpēc Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējs bija sūdzējies par policijas vardarbību, taču no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ sūdzība netika izmeklētai. Īsi pēc notiesāšanas 2007.gada martā, iesniedzējs atkārtoti sūdzējās par 2004.gada marta notikumiem, un tika uzsākta izmeklēšana. Tā kā neilgi pēc tam iesniedzējs vērsās Tiesā, tās ieskatā viņš bija ievērojis Konvencijā noteikto termiņu sūdzības iesniegšanai.

Izskatīšana pēc būtības: vērtējot Konvencijas 3.panta materiālā aspekta iespējamo pārkāpumu, Tiesa uzsvēra, ka lietā nebija strīda, ka pret iesniedzēju tika pielietots fizisks spēks un nodarīti vieglas miesas bojājumi. Taču Tiesa nevarēja izdarīt secinājumus par spēka pielietošanas pamatotību un nepieciešamību, jo neefektīvā iesniedzēja sūdzību izskatīšana nacionālā līmenī liedza izvērtēt visus incidenta apstākļus, kas noveda pie miesas bojājumiem. Vērtējot Konvencijas 3.panta procesuālā aspekta iespējamo pārkāpumu, proti, sūdzību par izmeklēšanas

⁶ Iesniegums Nr.25147/07, 2014.gada 25.februāra spriedums.

efektivitāti, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka Latvija nav ievērojusi prasības par vispusīgu sūdzību par iespējamu vardarbību izmeklēšanu, un tādējādi ir pieļauts šī panta pārkāpums. Tiesa atgādināja jau citās Latvijas lietās paustos secinājumus par trūkumiem Valsts policijas Iekšējās drošības biroja darbā. Tiesa norādīja, ka, lai gan iesniedzējs pirmo reizi ar sūdzībām bija vērsies neilgi pēc incidenta un viņam nodarītie miesas bojājumi bija dokumentēti slimības vēsturē un apstiprināti tiesu medicīnas ekspertīzē, tomēr tam nesekoja nekādas izmeklēšanas darbības no kompetento iestāžu puses. Tiesas ieskatā izmeklēšanas gaitā netika mēģināts pilnīgi un vispusīgi noskaidrot visus lietas apstākļus, nopratinot incidenta aculieciniekus, kā arī ārstus un tiesu medicīnas ekspertu, kas bija apskatījuši iesniedzēju uzreiz pēc incidenta un dokumentējuši viņa miesas bojājumus. Turklāt izmeklēšanas gaitā vispār netika vērtēts pret iesniedzēju pielietotā fiziskā spēka samērīgums. Visbeidzot, iestāžu lēmumos, ar kuriem tika nolemts atteikt uzsākt kriminālprocesu, galvenā uzmanība tika pievērsta pretrunām iesniedzēja liecībās, nevis lietas apstākļu vispusīgai noskaidrošanai.

Piešķirtā atlīdzība: 4 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

8. Lietā *Vistiņš un Perepjolkins pret Latviju*⁷ Tiesas Lielā palāta izlēma jautājumu par iesniedzējiem piešķiramās taisnīgās atlīdzības (kompensācijas) apmēru saskaņā ar Konvencijas 41.pantu. Šajā lietā spriedumu pēc būtības Tiesas Lielā palāta bija pieņēmusi jau 2012.gada 25.oktobrī, ar balsu vairākumu atzīstot Konvencijas 1.protokola 1.panta (tiesības uz īpašumu) pārkāpumu, jo sūdzības iesniedzējiem tika izmaksāta nesamērīgi maza kompensācija par Rīgas Brīvostas vajadzībām piespiedu kārtā atsavinātajiem zemes gabaliem, vienlaikus atliekot jautājuma par taisnīgu atlīdzību izlemšanu. Tā kā pusēm neizdevās panākt mierizlīgumu, lēmumu par atlīdzības apmēru pieņēma Tiesa (lēmums pieņemts balsojumā ar 12 balsīm „par” un 5 balsīm „pret”).
Piešķirtā atlīdzība: materiālās kompensācijas apmēra aprēķināšanai Tiesa izmantoja 1999.gadā veikto strīdus īpašumu novērtējumu, kurā to vērtība bija aprēķināta 18.79 lati par kvadrātmetru. Ņemot vērā jau 2012.gada 25.oktobra spriedumā iekļautos secinājumus, ka šīs lietas ietvaros pilnas tirgus vērtības atlīdzināšana nebija nepieciešama, Tiesa iegūtu summu samazināja par 75%, kā arī atņēma iesniedzējam jau izmaksātās kompensācijas summu. Šai summai Tiesa pieskaitīja inflāciju 94,3% apmērā par laika posmu no 1997.gada līdz 2012.gadam, kas veido lielāko daļu no aprēķinātās materiālās kompensācijas, kā arī likumiskos procentus 6% apmērā par 15 gadiem. Tādējādi atlīdzība par materiālo kaitējumu J.Vistiņam bija 339 391,98 eiro (no kuriem 220 013,8 eiro inflācijas pārrēķins un likumiskie procenti), 3 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 1 500 par tiesāšanās izdevumiem. Atlīdzība G.Perepjolkinam attiecīgi 871 271,12 eiro (no kuriem 564 809,22 eiro ir inflācijas pārrēķins un likumiskie procenti) par materiālo kaitējumu, 3 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 1 500 par tiesāšanās izdevumiem.
9. Lietā *Djundjiks pret Latviju*⁸ sūdzības iesniedzējs, kuram 1983.gadā tika piešķirta III invaliditātes grupa, bet 2004.gadā – II invaliditātes grupa, apgalvoja, ka, pretēji Konvencijas 3.panta prasībām, viņš bija cietis no Pašvaldības policijas amatpersonu vardarbības, kad 2003.gada augustā viņu aizturēja un ievietoja atskurbtuvē. Turklāt viņš apgalvoja, ka ievietošana atskurbtuvē bija prettiesiska brīvības atņemšana Konvencijas 5.panta izpratnē.

⁷ Iesniegums Nr.71243/01, 2015.gada 25.marta Lielās palātas spriedums par taisnīgu atlīdzību.

⁸ Iesniegums Nr.14920/05, 2014.gada 15.aprīļa spriedums.

Pieņemamības stadija: sūdzības pieņemamība izskatīšanai pēc būtības netika apstrīdēta.

Izskatīšana pēc būtības: vērtējot iesniedzēja sūdzību par aizturēšanas apstākļiem, Tiesa atzīmēja, ka iesniedzējam netika veikta pilna medicīniskā izmeklēšana uzreiz pēc viņa nogādāšanas Pašvaldības policijas iecirkņa atskurbtuvē. Tā kā iesniedzējs tika atrasts guļam kāpnu telpā alkohola reibumā, un nebija spējīgs sniegt ziņas par savu identitāti vai notikušā apstākļiem, atbildīgajai iestādei bija jāpieņem, ka viņš varēja būt nokritis pa kāpnēm un tādējādi guvis slēptus miesas bojājumus. Tādēļ, Tiesas ieskatā, iesniedzēja sākotnējā medicīniskā apskate un pirmā medicīniskā palīdzība, kuru veica Pašvaldības policijas iecirkņa dežūrārsts, bija nepilnīga. Vēlāk, kad iesniedzējs tika nogādāts slimnīcā, kur viņam tika veikta pilna medicīniskā apskate, viņam tika konstatēts slēgts gūžas locītavas lūzums, kā arī vairāki zilumi muguras lejasdaļā. Tiesa norādīja uz tiesu medicīnas ekspertīzes slēdzienu, proti, ka iesniedzēja traumas „varēja tikt gūtas cietu un trulu priekšmetu iedarbības rezultātā vai saskarē ar tiem”, un secināja, ka šis apraksts sakrīt ar iesniedzēja izklāstīto notikumu versiju, proti, ka pašvaldības policisti bija viņu aiz kājām vilkuši lejā pa kāpnēm. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 3.panta materiālā aspekta pārkāpums.

Vērtējot iesniedzēja sūdzību par 2003.gada augusta notikumu izmeklēšanas efektivitāti, Tiesa atsaucās uz prokuratūras secinājumiem, proti, ka pirmā izmeklēšanas stadija bija nepilnīga. Šajā stadijā policija bija nozīmējusi tikai tiesu medicīnisko ekspertīzi, kurā tika izvērtēti tikai iesniedzēja slimības vēsturē iekļautie dokumenti. Attiecībā uz izmeklēšanas otro stadiju, Tiesa norādīja, ka Valsts policijas izmeklēšana lielā mērā balstījās uz Pašvaldības policijas dienesta ziņojumiem, un izmeklētāji nebija centušies noskaidrot visus notikušā apstākļus, ko varēja izdarīt, atkārtoti nopratinot incidentā iesaistītās Pašvaldības policijas amatpersonas, kā arī pašu iesniedzēju. Tiesa arī uzskatīja, ka prokuratūras iestāžu īstenotā izmeklēšanas uzraudzība bija nepietiekama un nenovērsa konstatētās nepilnības, jo atbildīgo prokuroru secinājumi lielā mērā saskanēja ar policijas izmeklētāja konstatēto. Rezultātā Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir noticis Konvencijas 3.panta procesuālā aspekta pārkāpums.

Attiecībā uz sūdzību par viņa administratīvās aizturēšanas likumību, Tiesa atzīmēja, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (LAPK) 171.pants, par kuru iesniedzējam tika sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, neparedzēja administratīvo arestu kā sodu. Turklāt no Tiesā iesniegto materiālu kopijām nebija iespējams secināt, vai iesniedzējs jebkad tika saukts pie administratīvās atbildības par LAPK 171.pantā paredzēto pārkāpumu, savukārt sākotnējie materiāli jau bija iznīcināti pēc dokumentu glabāšanas termiņa beigām. Attiecībā uz valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzējs tika aizturēts LAPK 254.pantā noteiktajā kārtībā, Tiesa norādīja, ka atbilstoši LAPK 254.panta tekstam administratīvā kārtā var aizturēt personu, kura ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu, taču lietas materiālos nebija ziņas vai iesniedzējs šādu pārkāpumu tiešām bija izdarījis. Balstoties uz šiem apsvērumiem, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iesniedzēja brīvības atņemšana nebija tiesiska, un tādēļ pārkāpa Konvencijas 5.pantu.

Piešķirtā atlīdzība: 5 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

10. Lietā *L.H. pret Latviju*⁹ sūdzības iesniedzēja uzskatīja, ka MADDEKI (tagad Veselības inspekcija) veiktā viņas medicīnisko datu iegūšana un apstrāde 2004.-2007.gadā pārkāpa Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Iesniedzējas dati tika vākti laikā, kad viņa bija iesaistīta

⁹ Iesniegums Nr.52019/07, 2014.gada 29.aprīļa spriedums.

tiesvedībā ar slimnīcu, kurā pirms 7 gadiem, proti, 1997.gadā, viņai tika veikta ķirurģiskā kontracepcija bez viņas piekrišanas.

Pieņemamības stadija: sūdzības pieņemamība izskatīšanai pēc būtības netika apstrīdēta.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa vērtēja, vai personas medicīnisko datu vākšana, kas ir uzskatāma par iejaukšanos personas privātajā dzīvē, notika saskaņā ar Konvencijas 8.panta 2.punkta prasībām, proti, vai tā notika „saskaņā ar likumu”, tā bija nepieciešama leģitīma mērķa sasniegšanai, un tā bija samērīga ar sasniedzamo mērķi. Tiesa atgādināja, ka, lai atzītu, ka iejaukšanās bija „saskaņā ar likumu”, valsts rīcībai jābūt likumiskam pamatam, turklāt attiecīgajai likuma normai jābūt formulētai pietiekami precīzi, lai nepieļautu tās patvaļīgu piemērošanu. Izvērtējot lietas faktus, Tiesa apšaubīja, vai datu vākšana tiešām bija nepieciešama MADDEKI funkciju izpildei, proti, veselības aprūpes nodrošināšanai vai veselības aprūpes kvalitātes kontrolei, jo dati tika vākti 7 gadus pēc notikumiem, turklāt iesniedzēja šajā laikā bija iesaistīta tiesvedībā ar slimnīcu. Tiesa uzsvēra, ka lietas notikumu laikā spēkā esošās tiesību normas, kas noteica MADEKKI kompetenci, bija ļoti vispārīgas: iesniedzēja nekad netika informēta, ka MADEKKI vāca un apstrādāja viņas personas datus; piemērojamie normatīvie akti nekādi neierobežoja personas datu apjomu, ko MADEKKI bija tiesības vākt; medicīnas dati tika vākti bez iepriekšēja izvērtējuma par šo datu „nozīmīgumu”, „iespējamu būtiskumu” vai „svarīgumu” tā mērķa sasniegšanai. Secinot, ka lietas notikumu laikā spēkā esošais normatīvais regulējums par personas medicīnisko datu apstrādi nebija pietiekami precīzs, lai nepieļautu tā patvaļīgu piemērošanu, kā arī pietiekami skaidri nenoteica kompetento iestāžu rīcības brīvības robežas un šīs rīcības brīvības īstenošanas veidu, Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iejaukšanās iesniedzējas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību nebija „saskaņā ar likumu”.

Piešķirtā atlīdzība: 13 786 eiro (11 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 2 786 eiro par tiesāšanās izdevumiem).

11. Lietā *Ternovskis pret Latviju*¹⁰ sūdzības iesniedzējs 1999.gada martā tika atbrīvots no dienesta Valsts robežsardzē, jo pēc likuma „Par valsts noslēpumu” spēkā stāšanās iesniedzējam tika atteikts izsniegt speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam. Savā pieteikumā Tiesai viņš apgalvoja, ka bija pārkāptas Konvencijas 6.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, jo 2002.gadā janvārī, izskatot viņa pieteikumu pret Valsts robežsardzi par atjaunošanu amatā, apelācijas instances tiesa bija šo lietu izlēmusi, viņam klāt neesot, lai gan pirms tiesas sēdes iesniedzējs bija lūdzis pārcelt tiesas sēdes datumu viņa slimības dēļ. Tāpat iesniedzējs sūdzējās, ka Latvijā pastāvošā kārtība speciālo atļauju atteikuma apstrīdēšanai neatbilda Konvencijas prasībām, jo persona nekad neuzzināja atteikuma iemeslus un nekad nevarēja tos apstrīdēt institūcijā, kas ir „tiesa” Konvencijas izpratnē.

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka sūdzība neietilpst Konvencijas 6.panta tvērumā, proti, ka tā neatbilst jēdzienam „civilo tiesību un pienākumu noteikšana” Konvencijas 6.panta izpratnē. Tiesa atsaucās uz savu labi iedibināto judikatūru un norādīja, ka lietā nav strīda par to, ka Latvijas tiesas bija kompetentas izskatīt strīdus par robežsargu atbrīvošanu no amata, ņemot vērā, ka iesniedzēja civilprasība pret Valsts robežsardzi pēc būtības tika izskatīta divās tiesu instancēs. Tādēļ Tiesa secināja, ka Konvencijas 6.pants ir attiecināms uz tiesvedību, kuras ietvaros iesniedzējs mēģināja apstrīdēt viņa atbrīvošanas no dienesta Valsts robežsardzē tiesiskumu.

¹⁰ Iesniegums Nr.33637/02, 2014.gada 29.aprīļa spriedums.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa atgādināja, ka Konvencijas 6.pants paredz pušu līdztiesību, un tādēļ katrai no pusēm ir jābūt samērīgai iespējai iesniegt savus apsvērumus, jo pretējā gadījumā kāda no pusēm var nonākt būtiski neizdevīgākā situācijā. Tiesa norādīja, ka 2002.gada janvāra apelācijas tiesas sēdē piedalījās atbildētāja – Valsts robežsardzes – pārstāvis, kas sniedza tiesai mutvārdu paskaidrojumus. Savukārt iesniedzējam šī iespēja tika liegta, jo slimības dēļ viņš nebija ieradies, un tiesas ieskatā slimības lapā norādītie iemesli neattaisnoja tiesas sēdes atlikšanu. Tiesa arī uzskatīja, ka apelācijas tiesa bija pēdējā instance, kas varēja skatīt iesniedzēja civilprasību pēc būtības. Tiesa atzīmēja, ka sūdzības izskatīšanas procedūra Satversmes aizsardzības birojā un Ģenerālprokuratūrā neatbilda pušu līdztiesības un sacīkstes principiem, jo iesniedzējam nebija pilnībā pieejami viņa lietas materiāli, turklāt neviena no abām iestādēm nevarēja tikt uzskatīta par „tiesu” Konvencijas izpratnē, pat piemērojot šo jēdzienu visplašākajā tā nozīmē. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa uzskatīja, ka apelācijas tiesas nevēlēšanās pienācīgā kārtā izvērtēt iesniedzēja neierašanās iemeslus, atzīstot viņa prombūtni par neattaisnotu un izskatot civilprasību bez viņa klātbūtnes, kopumā padarīja tiesvedību par netaisnīgu. Tādēļ Tiesa ar balsu vairākumu atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 6.panta pārkāpums.
Piešķirtā atlīdzība: 5 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

12. Lietā *Petrova pret Latviju*¹¹ iesniedzēja sūdzējās par viņas mirušā dēla orgānu izņemšanu 2002.gadā, lai gan ne viņas dēls dzīves laikā, ne arī viņa pati kā tuvākā radniece nebija tam piekrituši. Tāpēc iesniedzēja uzskatīja, ka tika pārkāptas Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Pienemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības izvirzīto argumentu, ka sūdzības iesniedzēja nebija izmantojusi visus viņai Latvijā pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, proti, viņa nebija vērsusies Satversmes tiesā. Tiesas ieskatā sūdzības pamatā bija apstākļi, ka netika ņemtas vērā iesniedzējas kā tuvākās radnieces vēlmes attiecībā uz viņas dēla orgānu izņemšanu, nevis jautājums par tiesību normas iespējamo neatbilstību hierarhiski augstākai tiesību normai. Tāpat Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzēja nebija iesniegusi sūdzību MADEKKI (tagad Veselības inspekcija), kuras kompetencē bija izvērtēt orgānu izņemšanas procedūras tiesiskumu, kā arī argumentu, ka iesniedzēja nebija vērsusies tiesā ar prasību par materiālo un personisko zaudējumu atlīdzību saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu, jo tā vietā iesniedzēja pamatoti bija vērsusies tiesībsargājošās iestādēs, lūdzot ierosināt kriminālprocesu.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa secināja, ka notikumu brīdī spēkā esošajā normatīvajā regulējumā tiesības izteikt savu gribu attiecībā uz orgānu izņemšanu pēc personas nāves bija paredzētas ne tikai attiecīgajai personai, bet arī tās tuvākajiem radniekiem, ieskaitot vecākus. Tomēr strīds šajā lietā bija par to, vai likums, kas deva tiesības tuvākajiem radniekiem izteikt savu gribu attiecībā uz orgānu izņemšanu, bija pietiekami skaidri definēts attiecībā uz šo tiesību izmantošanas kārtību, proti, vai piemērojamās likuma normas bija „kvalitatīvas”.

Tiesa konstatēja, ka pārbaudes, kuras bija jāveic, lai noskaidrotu, vai iesniedzējas dēla orgāni bija derīgi potenciālajam orgānu saņēmējam, bija laiktietlīpīgas, un šis laiks būtu bijis pietiekams, lai noskaidrotu iesniedzējas viedokli par orgānu izņemšanu. Tāpat Tiesa norādīja uz viedokļu atšķirību starp Drošības policiju un prokuratūru, no vienas puses, un Veselības ministriju, no otras puses, jautājumā par to, vai iesniedzējas neinformēšana par plānoto orgānu izņemšanu pārkāpa tajā laikā spēkā esošās tiesību normas, un ka 2004.gada jūnijā pieņemtie grozījumi likumā „Par miruša cilvēka ķermeņa aizsardzību un cilvēka audu un orgānu

¹¹ Iesniegums Nr.4605/05, 2014.gada 24.jūnija spriedums.

izmantošanu medicīnā” apliecina, ka iepriekš likums nebija pietiekami precīzi formulēts. Tiesa uzsvēra, ka pastāvēja zināma pretruna tajā, ka, lai gan mirušās personas orgānu izņemšana nevar notikt pretēji tieši izteiktai vai par ticamu pieņemamai gribai, tomēr nebija noteikts mediķu pienākums izskaidrot šīs tiesības tuvākajiem radniekiem, ne arī patstāvīgi noskaidrot viņu viedokli. Visu šo apsvērumu dēļ Tiesa secināja, ka lietas notikumu laikā Latvijā spēkā esošais normatīvais regulējums nebija formulēts pietiekami precīzi, lai nepieļautu patvaļu. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iejaukšanās iesniedzējas privātajā dzīvē nenotika „saskaņā ar likumu”, kā to pieprasa Konvencijas 8.pants, un tādēļ pieļauts šī Konvencijas panta pārkāpums.

Piešķirtā atlīdzība: 10 500 eiro (10 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 500 eiro par tiesāšanās izdevumiem).

13. Lietā *A.K. pret Latviju*¹² sūdzības iesniedzēja apgalvoja, ka atbildīgās ārstes nolaidības rezultātā, proti, nenozīmējot nepieciešamos medicīniskos izmeklējumus 2001.-2002.gadā, viņai bija liegta iespēja izvēlēties, vai turpināt grūtniecību, kas, viņas ieskatā, pārkāpa Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību. Proti, 2002.gadā iesniedzējai piedzima bērns, kuram tika konstatēta iedzimta kaite – Dauna sindroms. Iesniedzēja vērsās ar sūdzību MADEKKI (tagad Veselības inspekcija), norādot, ka ārste-ginekoloģe nebija viņu nosūtījusi uz alfafetoproteīna izmeklējumu, kurš būtu norādījis uz augļa anomālijas risku. MADEKKI piemēroja ārstei naudas sodu. Iesniedzēja vērsās tiesā ar civilprasību pret slimnīcu, kurā notika viņas pirmsdzemdību aprūpe, prasot uzturlīdzekļu, zaudētās peļņas un morālā kaitējuma piedziņu. Visas trīs Latvijas tiesu instances iesniedzējas prasību noraidīja, nekonstatējot cēlonisko sakaru starp atbildīgās ārstes rīcību un tās sekām – slima bērna piedzimšanu. Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka sūdzība Tiesā bija iesniegta ar nokavēšanos. Tiesa uzskatīja, ka pasta zīmogs pierāda, ka sūdzība uz Tiesu bija nosūtīta savlaicīgi, kaut arī reģistrēta vēlāk.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa šo sūdzību vērtēja no Konvencijas 8.panta procesuālā aspekta, proti, noskaidrojot, vai tiesvedībā Latvijā, izskatot iesniedzējas civilprasību, tika pienācīgi ievērotas viņas tiesības. Tiesa kritizēja tiesvedību nacionālajās tiesās, uzskatot, ka argumentācija un vērtējums, kas bija par pamatu civilprasības noraidīšanai, bija patvaļīgs, jo nacionālās tiesas nebija ņēmušas vērā vairākas pretrunas lietas faktiskajos apstākļos (piemēram, secinot, ka iesniedzēja neietilpa riska grupā, lai gan viņa jau bija sasniegusi Veselības ministrijas rīkojumā norādīto riska grupas vecumu; neizvērtējot pretrunas apgalvojumus par to, kurā grūtniecības nedēļā iesniedzēja tika nosūtīta uz medicīniskiem izmeklējumiem; pienācīgi neizvērtējot to, ka, kā tas bija atklājies ar lietu saistīta kriminālprocesa ietvaros, iesniedzējas medicīniskās aprūpes karte kādu laiku bija pazudusi), nebija pietiekami pamatojušas savus secinājumus un nebija vērtējušas iesniedzējas tiesības uz morālā kaitējuma kompensāciju, kas izriet no Ārstniecības likuma pārkāpuma. Tiesa arī kritizēja nacionālo tiesu atteikumu uzklaut iesniedzējas liecības, lai gan atbildīgajai ārstei šāda iespēja tika dota. Rezultātā ar balsu vairākumu Tiesa atzina, ka ir noticis Konvencijas 8.panta procesuālā aspekta pārkāpums.

Piešķirtā atlīdzība: 10 141 eiro (5 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 5 141 eiro par tiesāšanās izdevumiem).

¹² Iesniegums Nr.33011/08, 2014.gada 24.jūnija spriedums.

14. Lietā *Čalovskis pret Latviju*¹³ iesniedzējs, kurš ASV tiek apsūdzēts vairāku noziegumu datorvidē izdarīšanā, apgalvoja, ka, lemjot par viņa izdošanu uz ASV, atbildīgās Latvijas iestādes nebija pienācīgi izvērtējušas iespējamās cilvēktiesību pārkāpumus, kuri rastos, ja viņš tiktu izdots ASV, tādējādi pārkāpjot Konvencijas 3.pantu. Tāpat iesniedzējs sūdzējās par viņa ievietošanu aiz metāla nožogojuma Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas sēdes laikā un ka policijas darbinieki pirms tiesas sēdes esot viņam likuši pārvilkāt pāri galvai jakas kapuci. Iesniedzējs arī apgalvoja, ka aizturēšanas laikā viņam netika nodrošināta juridiskā palīdzība, ka pati aizturēšana un tai sekojošā izdošanas apcietinājuma piemērošana bija nelikumīga, ka viņam un viņa aizstāvim savlaicīgi netika dota iespēja iepazīties ar izdošanas lūguma materiāliem. Visbeidzot, iesniedzējs apgalvoja, ka Latvijas tiesību akti neparedzēja efektīvu kontroli izdošanas apcietinājuma piemērošanas gadījumos. 2013.gada augustā Tiesa pieņēma lēmumu noteikt pagaidu aizsardzības pasākumus, proti, norādīt Latvijai, ka tiesvedības interesēs iesniedzējs nav izdodams uz ASV, pirms nav pabeigta tiesvedība Tiesā.

Pieņemamības stadija: saistībā ar sūdzībām par iespējamiem Konvencijas 3.panta pārkāpumiem, Tiesa nepieņēma iesniedzēja apgalvojumus, ka tiesas sēdes laikā policijas darbinieki viņam būtu likuši pārvilkāt pāri galvai jakas kapuci, atzīmējot, ka iesniedzējam pašam bija dibināti iemesli slēpt seju, tādēļ šis sūdzības aspekts netika skatīts. Tiesa noraidīja valdības iebildumu, ka sūdzībā par ievietošanu aiz metāla nožogojuma iesniedzējs nebija izmantojis viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus, jo ne pats iesniedzējs, ne viņa advokāti nekad nebija lūguši lietu izskatošo tiesu neievietot iesniedzēju aiz nožogojuma. Tiesa norādīja, ka iesniedzējs aiz nožogojuma tika ievietots, tiklīdz viņš nonāca tiesas sēžu zālē, kur jau atradās masu mediji un publika, tādēļ lūgums tiesai vairs nevarētu novērst iesniedzējam radītās negatīvās sekas, proti, negatīvo iespaidu, kuru par iesniedzēju publikai radīja viņa atrašanās aiz metāla nožogojuma. Arī attiecībā uz sūdzību par izdošanu Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo viņš nebija vērsies Satversmes tiesā, lūdzot atzīt Latvijas un ASV izdošanas līgumu par neatbilstošu Satversmei. Tiesas ieskatā lietas materiālos nav nekas, kas liktu apšaubīt šī starptautiskā līguma konstitucionālītāti. Saistībā ar sūdzībām par iespējamiem Konvencijas 5.panta pārkāpumiem Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iesniedzēja sūdzības par to, ka viņa aizturēšana 2012.gada decembrī bijusi prettiesiska un ka aizturēšanas laikā un vēlāk viņam netika nodrošinātas tiesības uz juridisko palīdzību, ir acīmredzami nepamatotas un tādēļ nav izskatāmas pēc būtības. Arī sūdzības par to, ka iesniedzējam un viņa advokātam netika dota iespēja savlaicīgi iepazīties ar lietas materiāliem pirms tiesas sēdes, kurā tika lemts jautājums par izdošanas apcietinājuma piemērošanu, Tiesa vienbalsīgi atzina par acīmredzami nepamatotām un tādēļ nepieņemamām izskatīšanai pēc būtības. Vienlaikus Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nebija izmantojis viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus, jo viņš Satversmes tiesā nebija apstrīdējis Kriminālprocesa likuma normu par izdošanas apcietinājuma piemērošanu. Tiesas ieskatā strīds šajā lietā bija par normas piemērošanu, nevis tās konstitucionālītāti.

Izskatīšana pēc būtības: izskatot sūdzību par ievietošanu aiz metāla nožogojuma, Tiesa norādīja, ka aiz šī nožogojuma iesniedzējs tika ievietots tikai tādēļ, ka tiesu sēžu zālē tā bija vienīgā vieta, kur viņš varēja atrasties. Turklāt ne iesniedzēja personība, ne noziedzīgo nodarījumu, par kuriem viņš tika turēts aizdomās, nevardarbīgais raksturs nevarēja attaisnot šādu rīcību, kas Tiesas ieskatā bija

¹³ Iesniegums Nr.22205/13, 2014.gada 24.jūlija spriedums.

cilvēka cieņu pazemojoša. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 3.panta pārkāpums.

Jautājumā par izdošanu uz ASV Tiesa uzskatīja, ka lietā nav saskatāms iespējamās cietsirdīgas vai pazemojošas apiešanās risks gadījumā, ja iesniedzējs tiktu izdots ASV un tur notiesāts par viņam inkriminētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem datorvidē. Tiesa arī atzīmēja, ka nevienā no apsūdzībām, kuras iesniedzējam izvirzīja ASV iestādes, viņam nedraudēja mūža ieslodzījums. Tādēļ Tiesa uzskatīja, ka lēmums izdot iesniedzēju uz ASV nepārkāpa Konvencijas 3.pantā garantētās tiesības.

Izskatot sūdzību par izdošanas apcietinājuma piemērošanu, Tiesa norādīja, ka no izmeklēšanas tiesneša lēmuma nebija skaidrs, vai tika vērtēti visi Latvijas un ASV izdošanas līguma 7.panta 3.paragrāfā minētie aspekti, un tādēļ ar balsu vairākumu atzina, ka izdošanas apcietinājuma piemērošana šajā gadījumā neatbilda Konvencijas 5.panta prasībām. Savukārt attiecībā uz sūdzību par to, ka pēckontrole pār iesniedzējam piemēroto izdošanas apcietinājumu bija neefektīva, Tiesa norādīja, ka spēkā esošās kriminālprocesuālās normas noteica tikai izdošanas apcietinājuma maksimālo ilgumu, kas nedrīkstēja pārsniegt vienu gadu. Atsaucoties uz nacionālo tiesu lēmumu motivāciju, kuros tika norādīts, ka tiesas neveic kontroli pār izdošanas apcietinājumu, Tiesa secināja, ka iesniedzējam nebija pieejams efektīvs kontroles mehānisms, lai lūgtu pārskatīt viņam piemērotā izdošanas apcietinājuma nepieciešamību, un tādēļ vienbalsīgi atzina, ka arī šajā aspektā ir pieļauts Konvencijas 5.panta pārkāpums.

Piešķirtā atlīdzība: 5 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

15. Lietā *O.G. pret Latviju*¹⁴ iesniedzēja sūdzību pamatā bija medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanas un iesniedzēja ievietošanas psihiatriskajā slimnīcā uz vairāk nekā septiņiem mēnešiem atbilstība Konvencijas 5.panta prasībām.

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka sūdzība par efektīvas kontroles trūkumu pār iesniedzējam piemēroto medicīniska rakstura piespiedu līdzekli nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus. Tā kā iesniedzējs pats nebija piedalījies Rīgas apgabaltiesas sēdē, kurā viņam tika piemērots medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis, tad atbilstoši spēkā esošajam Kriminālprocesa likuma regulējumam to pārsūdzēt viņš varētu tikai ar citas personas starpniecību, kuras lēmumu iesniedzējs nekādā veidā nevarētu ietekmēt. Tiesa arī uzskatīja, ka citi norādītie tiesību aizsardzības līdzekļi, piemēram, vēršanās Latvijas Republikas prokuratūras iestādēs vai Latvijas Zvērināto advokātu kolēģijā, nebija tieši saistīti ar iesniedzējam piemēroto brīvības ierobežojumu un tādēļ nebija jāizsmēļ. Tiesa arī noraidīja valdības iebildumus, ka sūdzība par piemērotā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa tiesiskumu nebija izskatāma pēc būtības, jo iesniedzējs nebija ievērojis Konvencijā noteikto sešu mēnešu termiņš sūdzības iesniegšanai un nebija izmantojis nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus. Tiesa konstatēja, ka iesniedzējs nekad nebija iepazīstināts ar Rīgas apgabaltiesas lēmumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanu. Tiesa arī norādīja, ka sešu mēnešu termiņa aprēķināšanai nebija izmantojams datums, kurā par Rīgas apgabaltiesas lēmumu uzzināja prokurors un iesniedzēja aizstāve un pārstāve, jo iesniedzējam ar aizstāvi un pārstāvi nebija nekādu kontaktu un tādēļ viņas nevarēja tikt uzskatītas par „iesniedzēja interešu pārstāvē” Tiesas judikatūras izpratnē. Tādēļ Tiesa uzskatīja, ka pirmo reizi par lēmuma esamību iesniedzējs uzzināja jau pēc viņa

¹⁴ Iesniegums Nr.66095/09, 2014.gada 23.septembra spriedums.

ievietošanas psihiatriskajā slimnīcā, un, rēķinot no šī datuma, sūdzība Tiesā bija iesniegta savlaicīgi.

Izskatīšana pēc būtības: vērtējot iesniedzēja sūdzības par prettiesisku brīvības atņemšanu, Tiesa konstatēja, ja ievietošanu psihiatriskajā slimnīcā nav uzskatāma par „apcietināšanu par nepakļaušanos likumīgam tiesas spriedumiem”, jo iesniedzējs nebija oficiāli iepazīstināts ar 2008.gada augusta lēmumu par viņam piemēroto medicīniska rakstura piespiedu līdzekli, tādēļ viņam nebija dota iespēja šo lēmumu izpildīt labprātīgi. Tiesa arī norādīja, ka 2008.gada augusta lēmums tika pieņemts, iesniedzējam klāt neesot, turklāt personas, kuras formāli pārstāvēja iesniedzēju, nebija ar viņu sazinājušās, lai uzzinātu viņa vēlmes, kas būtu paužamas tiesas sēdē. Tāpat Tiesa atzina, ka ievietošana psihiatriskajā slimnīcā nav uzskatāma par tiesisku aizturēšanu tādēļ, ka persona ir garīgi slima. Tiesa uzsvēra, ka 2008.gada augusta lēmums faktiski tika izpildīts tikai 2009.gada oktobrī, proti, vairāk nekā 14 mēnešus pēc tā pieņemšanas, un ka starplaikā, pretēji Latvijas likumu prasībām, tiesas nebija lēmušas par iesniedzējam noteiktā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa grozīšanu, lai gan vēl 2009.gada oktobra sākumā ārstu konsīlijs bija sniedzis viedokli, ka iesniedzējam jāturpina ārstēties ambulatori, pēc būtības ierosinot grozīt 2008.gada augusta lēmumu par stacionāro ārstēšanu, kas turklāt vēl nebija izpildīts. Tiesa arī uzsvēra, ka, izpildot lēmumu tik ilgi pēc tā pieņemšanas, valsts iestādēm jābūt īpaši rūpīgām, vērtējot, vai personas veselības stāvoklis joprojām ir tik smags, ka nepieciešams ierobežot tās brīvību. Tiesa ieskatā 2009.gada oktobrī nebija pierādīts, ka iesniedzēja veselības stāvoklis bija tik smags, ka attaisnoja viņa brīvības atņemšanu. Augšminētie apsvērumi lika Tiesai vienbalsīgi secināt, ka ir pieļauts Konvencijas 5.panta pārkāpums, jo iesniedzēja brīvības atņemšana nebija tiesiska.

Savukārt attiecībā uz iesniedzēja sūdzību par to, ka viņam nebija iespējas panākt viņa ievietošanas psihiatriskajā slimnīcā tiesiskuma izvērtējumu, Tiesa atsaucās uz saviem secinājumiem 2013.gada 17.decembra spriedumā lietā *Raudevs pret Latviju*, kurā tā jau bija konstatējusi, ka lietas notikumu laikā spēkā esošās Kriminālprocesa likuma normas liedza personai, kura pati nav piedalījusies tiesas sēdē, pārsūdzēt lēmumus par viņai piemēroto medicīniska rakstura piespiedu līdzekli. Tiesa ieskatā tas neatbilst Konvencijas prasībai, ka personām, kurām ir atņemta brīvība, jābūt tiesībām ierisināt tiesvedību ar mērķi pārbaudīt brīvības atņemšanas tiesiskumu, tādēļ tā vienbalsīgi atzina, ka arī šajā aspektā ir pieļauts Konvencijas 5.panta pārkāpums.

Piešķirtā atlīdzība: 10 050 eiro (10 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 50 eiro par tiesāšanās izdevumiem).

16. Lietā *Y. pret Latviju*¹⁵ sūdzības iesniedzēja apgalvoja, ka 2007.gada novembrī Liepājas pilsētas Pašvaldības policijas darbinieki pret viņu bija pielietojuši nesamērīgu fizisku spēku, nodarot vieglus miesas bojājumus, un ka viņas sūdzības par šo faktu Latvijā netika pienācīgi izmeklētas. Iesniedzējas ieskatā tas pārkāpa gan Konvencijas 3.pantu, gan 13.pantu (efektīva tiesību aizsardzība).

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentus, ka iesniedzējas sūdzība bija iesniegta Tiesā novēloti un ka iesniedzēja nebija izsmēlusi visus nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus. Tā kā Liepājas policija bija atteikusies uzsākt kriminālprocesu un informējusi iesniedzēju par privātās apsūdzības iespējamību, un šādam procesam būtu tāds pats mērķis kā valsts apsūdzības gadījumā, Tiesa atzina, ka iesniedzējas rīcība neietekmēja sešu mēnešu termiņa tecējumu. Tāpat iesniedzēja pamatoti bija izmantojusi tikai vienu no

¹⁵ Iesniegums Nr.61183/08, 2014.gada 21.oktobra spriedums (2014.gada 31.decembrī vēl nebija stājies spēkā).

vairākiem viņai pieejamajiem tiesību aizsardzības mehānismiem. Visbeidzot Tiesa noraidīja arī valdības argumentu, ka iesniedzēja nebija cietusi būtisku kaitējumu, uzverot, ka šo pieņemamības kritēriju bija grūti attiecināt uz sūdzībām par Konvencijas 3.panta pārkāpumu.

Izskatīšana pēc būtības: ņemot vērā iesniegtos pierādījumus, Tiesa secināja, ka lietā nebija strīda par to, ka policijas darbinieki bija brīdinājuši iesniedzēju par viņas nepakļaušanās iespējamām sekām, tomēr viņa turpināja aktīvi pretoties policijas amatpersonu likumīgajām prasībām un centās ar fiziskā spēka palīdzību atbrīvoties no satvēriena. Arī aculiecinieku liecības apstiprināja iesniedzējas aktīvo pretošanos un nepakļaušanos policijas darbiniekiem, savukārt policijas darbinieki, tiklīdz iesniedzēja pārtrauca pretoties, nekavējoties viņu atbrīvoja. Ņemot vērā šos lietas apstākļus, Tiesa uzskatīja, ka fiziskā spēka pielietošana pret iesniedzēju nav radījusi viņai tādas ciešanas, kas pārsniegtu „minimālo līmeni” Konvencijas 3.panta izpratnē, un ka šī iemesla dēļ Konvencijas 3.pants nav pārkāpts.

Attiecībā uz iesniedzējas sūdzību par Konvencijas 13.panta pārkāpumu, Tiesa, pamatojoties valdības iesniegtajiem Latvijas tiesu judikatūras piemēriem, piekrita, ka iesniedzēja varēja vērsties pret Liepājas pilsētas Pašvaldības policiju kā iestādi vai arī pret incidentā iesaistītajiem policistiem kā privātpersonām ar civilprasību vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tādēļ Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējai bija pieejams tiesību aizsardzības līdzeklis, un secināja, ka nav noticis Konvencijas 13.panta pārkāpums.

17. Lietas *Urtāns pret Latviju*¹⁶ pamatā bija sūdzība par iesniedzējam piemērotā pirmstiesas apcietinājuma pamatotības un tās kontroles atbilstību Konvencijas 5.panta garantijām.

Pieņemamības stadija: sūdzības pieņemamība izskatīšanai pēc būtības netika apstrīdēta.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa uzskatīja, ka, lai gan sākotnēji iesniedzējam piemērotais pirmstiesas apcietinājums bija uzskatāms par pietiekami pamatotu, tomēr, paejot ilgākam laika posmam, Latvijas tiesu lēmumu pārlietu lakoniskais pamatojums, pagarinot iesniedzēja pirmstiesas apcietinājuma termiņu, vairs neatbilda Konvencijas 5.panta 1.punkta standartiem. Proti, Tiesa nesaskatīja Konvencijas pārkāpumu iesniedzējam piemērotā pirmstiesas apcietinājuma sākotnējā posmā, taču uzskatīja, ka Latvijas tiesu lēmumos par apcietinājuma termiņa periodisku pagarināšanu nebija pienācīgi atspoguļota apcietinājuma turpmākā pamatotība. Tiesa vēlreiz uzsvēra tās judikatūrā iedibināto principu, proti, ieilgstot pirmstiesas apcietinājumam, sākotnējās aizdomas pret personu vairs nevar kalpot par vienīgo iemeslu apcietinājuma turpmākai pagarināšanai. Izvērtējot Latvijas tiesu lēmumus, ar kuriem apcietinājuma periodiskās kontroles ietvaros tika pagarināts iesniedzēja pirmstiesas apcietinājuma termiņš, Tiesa konstatēja, ka pēc būtības tie visi atsaucās uz sākotnējiem izmeklēšanas tiesneša un Latgales apgabaltiesas secinājumiem, kā arī risku, ka iesniedzējs, atrodoties brīvībā, varētu izdarīt jaunus noziedzīgus nodarījumus. Šajā sakarā Tiesa uzsvēra, ka Konvencija pieļauj ierobežot personas brīvību tikai gadījumos, kad iestāžu rīcībā ir informācija par kāda konkrēta noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas riskiem, savukārt iesniedzēja gadījumā Latvijas tiesas atsaucās uz vispārējām viņa personības iezīmēm un noslieci uz recidīvu. Tāpat Tiesa noraidīja Latvijas valdības iesniegtos pierādījumus, kas apstiprināja, ka laikā, kamēr iesniedzējs atradās apcietinājumā, izmeklēšana ieguva ziņas par citiem noziedzīgiem

¹⁶ Iesniegums Nr.16858/11, 2014.gada 28.oktobra spriedums (2014.gada 31.decembrī vēl nebija stājies spēkā).

nodarījumiem, kuros aizdomas krita uz iesniedzēju. Tiesa uzsvēra, ka tā ir kompetenta izvērtēt tikai atbilstošajos Latvijas tiesu lēmumos atspoguļoto motivāciju, nevis valdības vēlāk iesniegto informāciju, un uzsvēra, ka apstrīdētie lēmumi tikai atsaucās uz lēmumos par sākotnējo apcietinājuma piemērošanu izdarītajiem secinājumiem, un nekādi neminēja „pamatotas aizdomas”, ka iesniedzējs varētu būt izdarījis noziedzīgos nodarījumus.

Piešķirtā atlīdzība: 3 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

18. Lietā *Emars pret Latviju*¹⁷ sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka atbildīgās Latvijas iestādes kopš 2004.gada nav pienācīgi un neatkarīgi izmeklējušas viņa meitas nāves apstākļus un ka viņam nav bijusi iespēja iepazīties ar krimināllietas materiāliem. Iesniedzēja ieskatā tas pārkāpa Konvencijas 2.pantā garantētās tiesības uz dzīvību un šajā pantā ietvertu valsts pienākumu nodrošināt efektīvu izmeklēšanu

Pienemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nebija uzskatāms par „pārkāpuma upuri” Konvencijas izpratnē, jo viņš nebija lūdzis sevi atzīt par cietušo Latvijā ierisinātā kriminālprocesa ietvaros. Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējam, kā mirušās meitas tēvam, bija pamatots iemesls sūdzēties par pieļautajiem trūkumiem viņa meitas nāves apstākļu izmeklēšanā. Tomēr Tiesa vienbalsīgi noraidīja iesniedzēja sūdzību par nespēju iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem, jo viņš nebija lūdzis atzīt sevi par cietušo šajā kriminālprocesā, kas savukārt būtu devis viņam tiesības iegūt lietas materiālu kopijas. Jebkurā gadījumā, iesniedzējs varēja vērsties Satversmes tiesā, apstrīdot Kriminālprocesa likuma normu konstitucionalitāti. Tāpēc Tiesa atzina, ka iesniedzējs nebija izmantojis nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir pieļauts Konvencija 2.panta procesuālā aspekta pārkāpums, jo atbildīgās iestādes iesniedzēja meitas nāves apstākļu izmeklēšanas sākumā nebija izdarījušas visu nepieciešamo, lai nodrošinātu pierādījumus, kas savukārt vēlāk liedza noskaidrot patiesību lietā un saukt vainīgās personas pie atbildības. Vērtējot izmeklēšanas sākumposmu, Tiesa piekrita valdības apsvērumam, ka sākotnējie lietas apstākļi neradīja aizdomas par iesniedzēja meitas nāves iespējamo vardarbīgo raksturu. Tādēļ Valsts policijai nevarēja pārnest, ka uzreiz netika ierosināts kriminālprocess. Komentējot veiktās izmeklēšanas darbības, Tiesa norādīja, ka tika saņemti paskaidrojumi no iespējamiem lieciniekiem (blakus māju iedzīvotājiem), kā arī nozīmēta autopsija. Diemžēl pati autopsija tika veikta četras dienas pēc iesniedzēja meitas nāves un tādēļ tajā nebija iespējams noskaidrot precīzo nāves iestāšanās laiku, kas ietekmēja izmeklēšanas efektivitāti kopumā. Tiesa arī pauda neizpratni par to, kāpēc izmeklētāji virkni pierādījumu attiecībā uz aizdomās turēto personu izņēma un nosūtīja tiesu ekspertīzei ar vairāku nedēļu novēlošanos. Tiesa arī atzīmēja, ka Ventpils policijas pārvaldes darbinieki, kas veica notikuma vietas apskati, vēlāk tika disciplināri sodīti un saukti pie kriminālatbildības sakarā ar nepienācīgu dienesta pienākumu veikšanu. Tādēļ Tiesa secināja, ka atbildīgās iestādes šajā lietā nebija darījušas visu iespējamo, lai savlaicīgi iegūtu visus iespējamus pierādījumus. Tiesa arī izteica šaubas par sākotnējās izmeklēšanas neatkarīgumu un objektivitāti. Proti, lai gan turpmāko kriminālprocesa izmeklēšanu veica Organizētās noziedzības apkarošanas pārvalde, Ventpils policijas pārvalde turpināja piedalīties izmeklēšanas darbībās, neskatoties uz to, ka viņu kolēģis un bojāgājušās vīrs bija aizdomās turētā persona kriminālprocesā.

¹⁷ Iesniegums Nr.22412/08, 2014.gada 18.novembra spriedums (2014.gada 31.decembrī vēl nebija stājies spēkā).

Piešķirtā atlīdzība: 10 000 eiro par nemantisko kaitējumu un 17 eiro par tiesāšanās izdevumiem.

19. Lietā *Liepiņš pret Latviju*¹⁸ iesniedzējs sūdzējās par Konvencijas 6.panta 1.punktā garantēto tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu, jo iesniedzējam bija liegta iespēja piedalīties viņa krimināllietas iztiesāšanā kasācijas instancē.

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzēja sūdzība bija noraidāma kā nepieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo viņš bija lietojis apvainojošus un draudus saturošus izteicienus. Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējs rīkojās emociju vadīts, un tikai vienu reizi bija lietojis draudus un izteicies rupji, tāpēc nebija pamata viņa sūdzību noraidīt.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iesniedzējam netika nodrošināts pušu līdztiesības princips, ko garantē Konvencijas 6.panta 1.punkts, jo kasācijas instances tiesā tika uzklauts tikai prokurora viedoklis. Proti, Tiesa secināja, ka Augstākās tiesas Senāta sēdē prokuroram bija iespēja izklāstīt savus argumentus, nolūkā panākt iesniedzēja kasācijas sūdzības noraidīšanu, bet iesniedzējam šāda iespēja tika liegta, jo viņš netika konvojēts uz tiesas sēdi. Tiesa atzīmēja, ka Latvijas Kriminālprocesa kodekss paredzēja iesniedzējam tiesības piedalīties Augstākās tiesas Senāta tiesas sēdē, un iesniedzējs, kurš iztiesāšanas laikā atradās apcietinājumā, bija izteicis vēlmi piedalīties lietas izskatīšanā. Tāpēc amatpersonām bija jānodrošina iesniedzējam iespēja izmantot likumā paredzētās tiesības. Tā kā Kriminālprocesa kodekss nenoteica termiņu, kādā lūgums par dalību tiesas sēdē bija jāizsaka, Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs savu lūgumu bija izteicis novēloti.

Piešķirtā atlīdzība: 2 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

20. Lietā *Taraneks pret Latviju*¹⁹ iesniedzējs, kas notikumu brīdī bija tiesu izpildītājs, apgalvoja, ka tiesībsargājošās iestādes bija uzskūdušas viņu uz kukuļņemšanu. Iesniedzējs arī apgalvoja, ka viņu notiesāja uz prettiesiski iegūtu pierādījumu pamata, kas padarīja visu kriminālprocesi kopumā par netaisnīgu Konvencijas 6.panta 1.punkta izpratnē. Iesniedzējs norādīja uz iejaukšanos viņa privātajā dzīvē saistībā ar diktoфона izmantošanu slepenai viņa sarunu ierakstīšanai un kratīšanu viņa darba vietā, kas iesniedzēja ieskatā nenotika saskaņā ar likumu.

Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzēja sūdzība nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo viņš nacionālajā līmenī nebija sūdzējies par uzskūdišanu. Tiesa secināja, ka iesniedzējs uz šo apstākli bija norādījis apelācijas instances tiesai un arī savā kasācijas sūdzībā. Attiecībā uz telefonsarunu noklausīšanos, kuru bija sankcionējis iestādes vadītājs, Tiesa uzskatīja, ka strīds bija par normas piemērošanas praksi, tādēļ tā noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējam bija jāvērsas Satversmes tiesā. Tāpat Tiesa noraidīja argumentu par Satversmes tiesu sūdzības daļā par iesniedzēja darba vietā veikto kratīšanu saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa normām. Savukārt iesniedzēja sūdzību par telefonsarunu noklausīšanos, kuru bija sankcionējis prokurors, Tiesa noraidīja, jo viņš nebija vērsies Satversmes tiesā, apstrīdot Operatīvās darbības likuma normu konstitucionalitāti.

Izskatīšana pēc būtības: attiecībā uz sūdzību par uzskūdišanu, Tiesa norādīja, ka cietušie bija ļoti aktīvi centušies sazināties ar iesniedzēju un visas sarunas tika ierakstītas diktofonā. Turklāt neilgi pirms iesniedzēja aizturēšanas, viens no

¹⁸ Iesniegums Nr.31855/03, 2014.gada 25.novembra spriedums (2014.gada 31.decembrī vēl nebija stājies spēkā).

¹⁹ Iesniegums Nr.3082/06, 2014.gada 2.decembra spriedums (2014.gada 31.decembrī vēl nebija stājies spēkā).

cietušajiem uzstāja uz personisku tikšanos, lai varētu nodot iesniedzējam iezīmēto naudu. Tāpēc Tiesa secināja, ka iesniedzēja apgalvojumi par iespējamo uzskūdišanu nebija acīmredzami nepamatoti un nacionālajām tiesām krimināllietas iztiesāšanas laikā bija jāizvērtē, vai nebija notikusi provokācija. Tomēr vienīgā instance, kas reaģēja uz iesniedzēja sūdzību par uzskūdišanu, bija Augstākās tiesas Senāts, kura sniegtā argumentācija, noraidot šo sūdzību, bija ļoti lakoniska un īsa. Rezultātā Tiesa vienbalsīgi konstatēja Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumu.

Tiesa arī vienbalsīgi secināja, ka veids, kādā diktofonā tika ierakstītas iesniedzēja telefonsarunas un privātās sarunas, bija uzskatāms par Konvencijas 8.panta pārkāpumu. Tiesa norādīja, ka, lai gan vairākas Operatīvās darbības likuma normas pieļāva sarunu fiksēšanu, tomēr nacionālo iestāžu starpā nebija vienprātības par iesniedzēja gadījumam piemērojamo tiesisko regulējumu. Tiesa secināja, ka notikumu laikā spēkā esošās Operatīvās darbības likuma normas pieļāva, ka sarunu slepeni fiksēšanu varēja atļaut tiesībsargājošās iestādes priekšnieks; turklāt šādu atļauju nebija nepieciešams noformēt rakstveidā. Šāda pieeja deva tiesībsargājošām iestādēm neierobežotas un praksē nekontrolētas pilnvaras iejaukties personu pamattiesībās.

Tiesa arī vienbalsīgi atzina, ka iejaukšanās iesniedzēja privātajā dzīvē, veicot viņa darba vietā kratīšanu steidzamā kārtā, kuru bija sankcionēja prokurors, nebija notikusi saskaņā ar likumu. Pieļaujot, ka atsevišķos gadījumos, kratīšanas steidzamībai patiešām var būt objektīva nepieciešamība, Tiesa tomēr vēlreiz uzsvēra tiesas pēckontroles kā būtiska pamattiesību aizsardzības mehānisma nepieciešamību. Tomēr notikumu brīdī spēkā esošās Latvijas Kriminālprocesa kodeksa normas paredzēja tikai tiesneša „informēšanu” par jau notikušās kratīšanas faktu, kas Tiesas ieskatā nenodrošināja pienācīgu personas tiesību aizsardzību.

Lai gan Tiesa atzina, ka slepenā sarunu ierakstīšana un kratīšana šajā lietā neatbilda Konvencijas prasībām, tā tomēr atzina, ka šādā veidā iegūto pierādījumu izmantošana kriminālprocesā nav padarījusi procesu kopumā par netaisnīgu. Tiesa norādīja, ka, lai gan iesniedzējs apgalvoja, ka telefonsarunu ieraksts ticis grozīts viņam par sliktu, tiesas nozīmētā ekspertīze šādu iespēju noliedza. Tāpat Tiesa norādīja, ka iesniedzējam pilnībā tika nodrošinātas aizstāvības iespējas.

Piešķirtā atlīdzība: 9 000 eiro par nemantisko kaitējumu.

21. Lietā *S.Dmitrijevs pret Latviju*²⁰ sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka 2001.gada martā, kad viņš izcieta brīvības atņemšanas sodu, viņš 18 dienas nepamatoti pavadīja stingrākā un viņa tiesības vairāk ierobežojošā soda izciešanas režīmā, lai gan tajā laikā viņš bija tiesīgs sodu izciest vidējās pakāpes režīmā, ko Latvijas valsts iestādes bija atzinušas. Iesniedzēja ieskatā tas pārkāpa viņa Konvencijas 3.pantā garantētās tiesības. Savukārt Latvijas kasācijas instances tiesas secinājums, ka sūdzība par nepamatotu ievietošanu stingrākā soda izciešanas režīmā nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, tādējādi atceļot zemākstāvošu tiesu nolēmumus par kompensācijas izmaksāšanu iesniedzējam, iesniedzēja ieskatā ir viņa tiesību uz efektīvu aizsardzību, ko paredz Konvencijas 13.pants, pārkāpums, kā rezultātā viņam nebija iespējams ātri un savlaicīgi apstrīdēt nepamatoto soda izciešanas režīma maiņu, kā arī saņemt kompensāciju par iestāžu prettiesiskās rīcības rezultātā nodarīto kaitējumu.
- Pieņemamības stadija: Tiesa noraidīja valdības iebildumu, ka iesniedzējam nav nodarīts būtisks kaitējums un ka viņa sūdzība Latvijā jau bija izvērtēta divās tiesu instancēs. Tiesas ieskatā tas, ka administratīvās tiesas divās instancēs bija

²⁰ Iesniegums Nr.49037/09, 2014.gada 16.decembra spriedums (2014.gada 31.decembrī vēl nebija stājies spēkā).

vērtējušas iesniedzēja sūdzību pēc būtības, jo uzskatīja, ka bija sasniegts „minimālais ciešanu līmenis” Konvencijas 3.panta izpratnē, jau pierāda, ka sūdzība nav nenozīmīga.

Izskatīšana pēc būtības: Tiesa vienbalsīgi noraidīja iesniedzēja sūdzību, ka nepamatotā pārvešana uz stingrāka režīma cietumu būtu uzskatāma par cietsirdīgu un pazemojošu apiešanos. Tiesa secināja, ka lietā nebija strīda par to, ka iesniedzēja pārvešana uz Daugavpils cietumu bija prettiesiska un nepamatota. Tomēr Tiesa ņēma vērā, ka Daugavpils cietuma administrācija, uzņemot iesniedzēju, nekavējoties informēja Ieslodzījuma vietu pārvaldi par radušos situāciju, kā arī saviem spēkiem centās nodrošināt iesniedzējam papildus tiesības, kas viņam pienācās kā vidēja režīma pakāpes ieslodzītajam, lai gan virkni no šīm tiesībām iesniedzējs nemaz nevēlējās izmantot. Visbeidzot Tiesa ņēma vērā apstākli, ka Daugavpils cietumā iesniedzējs bija spiests atrasties tikai nepilnas trīs nedēļas.

Savukārt attiecībā uz sūdzību par to, ka iesniedzējam nebija pieejams efektīvs viņa tiesību aizsardzības mehānisms, Tiesa norādīja, ka iesniedzējs bija vērsies prokuratūras iestādēs, kurām *Prokuratūras likums* atsevišķos gadījumos piešķir plašas pilnvaras un noteiktās lietu kategorijās tās varēja kalpot kā efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis, taču iesniedzēja gadījumā sūdzība prokuratūrā neapturēja viņa pārvietošanu uz stingrāku soda izciešanas režīmu. Arī pēc tam, kad Ieslodzījuma vietu pārvalde jau bija atzinusi, ka tās rīcība bijusi nepamatota, nekāda rīcība no prokuratūras puses tam nesevoja. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 13.panta pārkāpums.

Piešķirtā atlīdzība: 500 eiro par nemantisko kaitējumu.

II.2. TIESAS LĒMUMI

22. Lietā *Mārtiņkrists pret Latviju*²¹ sūdzība tika iesniegta Konvencijas 3.panta kontekstā par iespējamu ieslodzījuma vietu amatpersonu vardarbību Brasas cietumā 2012.gadā, par nepienācīgu medicīnisko aprūpi un ieslodzījuma apstākļiem Brasas cietumā.

Pieņemamības stadija:

Tiesa nosūtīja valdībai lietu 2013.gada maijā, un 2013.gada septembrī valdība iesniedza savus apsvērumus lietā. 2013.gada oktobrī un novembrī iesniedzējs atkārtoti neatbildēja uz Tiesas vēstulēm, nedz arī bija informējis Tiesu par korespondences adresi pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma, tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka iesniedzējs savu sūdzību vairs nevēlas uzturēt, un tā tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta.

23. Lietā *Antonovs pret Latviju*²² sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka 2005.gadā brīvības atņemšanas vietā viņš tika inficēts ar C hepatītu un ka viņš nebija saņēmis pienācīgu medicīnisko aprūpi, kas pārkāpa Konvencijas 3.pantu.

Pieņemamības stadija:

Pieteikumu daļā par inficēšanu ar C hepatītu apcietinājuma laikā un to, ka sūdzības par šo faktu Latvijā netika pienācīgi izmeklētas, Tiesa vienbalsīgi atzina par acīmredzami nepamatotu. Tiesa uzsvēra, ka sūdzības iesniedzējs nebija sniedzis ticamus pierādījumus savu apgalvojumu pamatošanai. Proti, viņš nebija iesniedzis medicīniska rakstura pierādījumus, kas apliecinātu, ka pirms aizturēšanas 2003.gadā viņam nebija C hepatīta, un lietā nebija informācijas, kas liecinātu par sūdzības iesniedzēja inficēšanu ar C hepatītu cietuma personāla

²¹ Iesniegums Nr.57754/12, 2014.gada 14.janvāra lēmums.

²² Iesniegums Nr.19437/05, 2014.gada 11.februāra lēmums.

rīcības vai nolaidības rezultātā. Tāpat iesniedzējs nekad nebija sūdzējies kompetentajām valsts iestādēm par inficēšanu ar C hepatītu cietuma personāla vainas dēļ, radot valstij pienākumu izmeklēt šādu sūdzību.

Savukārt sūdzību par atbilstošas ārstēšanas trūkumu Tiesa vienbalsīgi nolēma nepieņemt izskatīšanai pēc būtības, piekristot valdības argumentam, ka sūdzības iesniedzējs nebija izmantojis visus pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Proti, iesniedzējs nebija sūdzējies Veselības inspekcijā (bijušajā MADEKKI), ka viņam nebija nodrošināta pienācīga veselības aprūpe, lai gan Veselības inspekcijas secinājumi iestādei ir saistoši. Ja Veselības inspekcijas atzinumā būtu secināts, ka iesniedzējam sniegtā veselības aprūpe bija atbilstoša, iesniedzējs būtu varējis iesniegt pieteikumu administratīvajās tiesās. Tiesas ieskatā administratīvās tiesas ir uzskatāmas par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, jo, kā liecina šo tiesu prakse, sūdzības par pienācīgas veselības aprūpes nenodrošināšanu tiek izskatītas kā sūdzības par iestādes faktisko rīcību. Augšminētie apsvērumi ļāva Tiesai secināt, ka iesniedzējs nebija izmantojis ne preventīvos mehānismus (sūdzība Veselības inspekcijā), ne kompensējošos mehānismus (pieteikums administratīvajā tiesā) un vienbalsīgi pieņemt lēmumu, ka iesniedzēja sūdzība nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības.

24. Lietā *Maļinovskis pret Latviju*²³ sūdzības iesniedzējs, atsaucoties uz Konvencijas 3.pantu, apgalvoja, ka cietuma kameras kratīšanas laikā Rīgas Centrālcietumā 2007.gada maijā viņš bija cietis no necilvēcīgas un cilvēka cieņu pazemojošas attieksmes. Iesniedzējs sūdzējās arī par cietuma ārsta darbu, jo pēc kameras kratīšanas, kuras laikā viņš esot cietis no amatpersonu vardarbības, cietuma ārsts nekādas traumas nekonstatēja, kas, iesniedzēja ieskatā, nozīmēja, ka valsts iestādes nebija pienācīgi aizsargājušas viņa kā ieslodzītās personas tiesības.

Pieņemamības stadija:

Tiesa atgādināja, ka gadījumos, kad indivīds norāda uz viņa tiesību aizskārumu no valsts varas pārstāvju puses, valsts pienākums ir nodrošināt, ka šādas sūdzības tiek pienācīgi izmeklētas. Pievēršoties konkrētās lietas apstākļiem, Tiesa konstatēja, ka cietuma medicīniskais personāls bija divas reizes pārbaudījis iesniedzēja veselības stāvokli: pirmo reizi drīz pēc kameras kratīšanas un otro reizi pēc sešām dienām. Nevienā no šīm pārbaudēm viņam netika konstatēti miesas bojājumi, arī rentgena uzņēmumi traumu esamību neuzrādīja. Turklāt iesniedzēja norādītie liecinieki savās liecībās neapstiprināja amatpersonu vardarbības faktu. Tiesa norādīja, ka iesniedzēja sūdzības nesakrīta ar cietuma ārsta veiktās pārbaudes rezultātiem, turklāt iesniedzējs nebija konsekvents arī savos apgalvojumos par to, kā bija izpaudusies valsts amatpersonu vardarbība. Secinot, ka lietas apstākļi neapstiprināja izvirzīto apgalvojumu pamatotību un ticamību, Tiesa vienbalsīgi atzina iesniedzēja sūdzības par acīmredzami nepamatotām.

25. Lietā *Pēteris Bērziņš pret Latviju*²⁴ iesniedzējās sūdzējās par pārāk vairāk nekā 13 gadus ilgo kriminālprocesu par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kurā iesniedzējs kopš 1999.gada oktobra bija apsūdzētā statusā. Lai gan lieta tiesai tika nodota jau 2001.gada decembrī, pirmās instances tiesas spriedums tika pieņemts tikai 2011.gada novembrī, proti, gandrīz vienpadsmit gadus vēlāk, savukārt kasācijas instances nolēmums tika pieņemts 2012.gada novembrī. Sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka tādējādi ir pārkāptas viņa tiesības uz taisnīgu tiesu, ko garantē Konvencijas 6.pants.

Pieņemamības stadija:

²³ Iesniegums Nr.48435/07, 2014.gada 4.marta lēmums.

²⁴ Iesniegums Nr.30780/13, 2014.gada 20.maija lēmums.

Vērtējot Latvijas tiesu šajā lietā pieņemtos nolēmumus, Tiesa norādīja, ka Ludzas rajona tiesa kā pirmās instances tiesa bija nepārprotami atzinusi, ka krimināllietas izskatīšana bija acīmredzami un nepamatoti ieilgusi. Tiesa arī konstatēja, ka tieši šis atzinums kalpoja nacionālajām tiesām par pamatu būtiski samazināt sūdzības iesniedzējam piemēroto sodu. Proti, Ludzas rajona tiesa, atsaucoties uz Krimināllikuma 49.¹ pantu (soda noteikšana, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā), kā sodu noteica 40 stundas piespiedu darbu, turklāt norādīja, ka sūdzības iesniedzēja pirmstiesas apcietinājumā pavadītais laiks nozīmē, ka šis sods ir pilnībā izciests. Šo pirmās instances spriedumu atstāja spēkā gan apelācijas, gan kasācijas instances tiesa, kas Tiesai ļāva secināt, ka nacionālā līmenī sūdzības iesniedzēja tiesību pārkāpums ir pienācīgi atzīts, un sūdzības iesniedzējam ir piešķirts pienācīgs atlīdzinājums soda noteikšanā. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka sūdzība nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo sūdzības iesniedzējs vairs nav uzskatāms par „pārkāpuma upuri” Konvencijas izpratnē.

26. Lietā *Jegorovs pret Latviju*²⁵ sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka viņa sadzīves apstākļi Daugavpils cietumā 2007.gadā un 2008.gadā neatbilda Konvencijas 3.panta prasībām, ka šī iemesla dēļ viņš cietumā bija saslimis ar tuberkulozi un viņam netika nodrošināti nepieciešami medicīniski izmeklējumi. Visbeidzot, iesniedzējs uzskatīja, ka valsts iestādes nebija pienācīgi rīkojušās, lai aizsargātu viņa dzīvību, jo viņam netika nodrošināta plastiskās ķirurģijas procedūra, lai novērstu galvaskausa traumas sekas.

Pieņemamības stadija:

Tiesa atteicās skatīt lielu daļu iesniedzēja sūdzību, jo tās Tiesā tika iesniegtas jau pēc tam, kad Tiesa bija nosūtījusi lietu Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai.

Attiecībā uz sūdzību par sadzīves apstākļiem Daugavpils cietumā, Tiesa vienbalsīgi piekrita Latvijas argumentam, ka iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam Latvijā pieejamos tiesību aizsardzības mehānismus. Proti, iesniedzējs nebija vērsies administratīvajās tiesās, kas, kā jau iepriekš Tiesa bija atzinusi, pēc būtības izskata sūdzības par apstākļiem brīvības atņemšanas vietās. Tiesa neatzina par ticamiem iesniedzēja apgalvojumus, ka spiediena un draudu dēļ 2008.gadā viņš bijis spiests atsaukt sūdzības iesnieguma vietu pārvaldei, jo viņš turpināja netraucēti iesniegt dažāda rakstura sūdzības arī 2009.gadā. Savukārt attiecībā uz iesniedzēja apgalvojumu, ka viņš nevarēja vērsties administratīvajās tiesās, jo pieteikums administratīvajā tiesā jāiesniedz valsts valodā, kuru iesniedzējs neprata, Tiesa izvērtēja valdības iesniegtos piemērus no administratīvo tiesu prakses un secināja, ka administratīvo tiesu pieeja valsts valodas prasībām nav „šauri formāla”, proti, tiesas detalizēti izvērtēja katru situāciju, lai secinātu, vai personai bijusi praktiska iespēja sagatavot pieteikumu valsts valodā. Rezultātā Tiesa secināja, ka nevēršanās administratīvajās tiesās, aizbildinoties ar latviešu valodas nezināšanu, nebija pietiekams iemesls, lai atbrīvotu sūdzības iesniedzēju no pienākuma izmantot nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

Vērtējot sūdzību par iespējamo saslimšanu ar tuberkulozi, Tiesa vienbalsīgi secināja, ka, līdzīgi kā lietā *Antonovs pret Latviju*, arī šajā lietā iesniedzējs nebija iesniedzis sūdzību ne Veselības inspekcijā, ne administratīvajā tiesā, tādēļ sūdzība arī šajā daļā tika noraidīta, jo iesniedzējs pirms vērsšanās Tiesā nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

Visbeidzot, arī sūdzību par ķirurģisko procedūru nenodrošināšanu Tiesa nepieņēma izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus. Tiesa vienbalsīgi secināja,

²⁵ Iesniegums Nr.53281/08, 2014.gada 1.jūlija lēmums.

ka, tāpat kā daļā par sūdzību par saslimšanu ar tuberkulozi, iesniedzējs nebija pilnībā izmatojis iespēju pārsūdzēt Veselības inspekcijas lēmumus un, ja pārsūdzības rezultāts viņu joprojām neapmierināja, vērsties administratīvajā tiesā.

27. Lietā *Brūzītis pret Latviju*²⁶ sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka 2005.gadā, ieslodzīto kameru pārmeklēšanas laikā Valmieras cietumā, specvienība „Vairogs” pielietoja pārmērīgu spēku, un ka viņa sūdzības par to netika pienācīgi izmeklētas. Tāpat iesniedzējs sūdzējās par to, ka 2008.gadā esot cietis no citu ieslodzīto vardarbības Pārlielupes cietumā, taču šis vardarbības fakts nebija pienācīgi izmeklēts, un ar to, ka viņš nebija saņēmis atbilstošu medicīnisko palīdzību. Visbeidzot, iesniedzējs sūdzējās arī par neatbilstošiem apstākļiem Pārlielupes cietuma Medicīnas daļā. Iesniedzējs uzskatīja, ka visi augšminētie fakti atklāj viņa Konvencijas 3.pantā garantēto tiesību pārkāpumus.

Pieņemamības stadija:

Lai gan iesniedzējs bija pilnvarojis savu radnieci pārstāvēt viņa intereses Tiesā, pēc iesniedzēja nāves 2008.gadā Tiesa uzskatīja, ka viņa radniece nevarēja turpināt tiesvedību iesniedzēja vietā. Tiesa īpaši atsaucās uz iesniedzēja radnieces izteikto apgalvojumu, ka iespējamie iesniedzēja tiesību pārkāpumi viņai pašai nekādas ciešanas nebija radījuši. Tiesa nesaskatīja arī nekādus citus Konvencijā vai tās protokolos minētos apstākļus, kas attaisnotu nepieciešamību turpināt lietas izskatīšanu, tādēļ tā ar balsu vairākumu nolēma izbeigt tiesvedību lietā un svītrot sūdzību no izskatāmo lietu saraksta.

28. Lietā *Arackis pret Latviju*²⁷ sūdzības iesniedzējs 2006.gada martā tika ievietots sociālās aprūpes centrā, kas, viņaprāt, bija prettiesiska brīvības atņemšana Konvencijas 5.panta izpratnē.

Pieņemamības stadija:

Tiesa nosūtīja sūdzību Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai 2014.gada janvārī. Jau pēc sūdzības nosūtīšanas valdībai Tiesa saņēma informāciju, ka sūdzības iesniedzējs 2009.gada oktobrī bija miris. Lēmumā Tiesa atsaucās uz savu praksi svītrot sūdzības no izskatāmo lietu saraksta, ja neviens iesniedzēja mantinieks vai tuvs radnieks nebija izteicis vēmi uzturēt sūdzību. Tiesa konstatēja, ka šajā lietā neviens nebija izteicis šādu vēlmi, turklāt Tiesa jau bija izskatījusi šai lietai līdzīgas sūdzības. Tāpēc Tiesas ieskatā nebija īpašu apstākļu, kas liktu turpināt šīs sūdzības izskatīšanu un tā tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta.

29. Lietā *M.K. pret Latviju*²⁸ sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka Latvija nebija pienācīgi garantējusi viņa un viņa ģimenes drošību, jo iesniedzējs, kas vienlaikus bija gan tiesājama, gan liecinieks vairākos citos kriminālprocesos, bija saņēmis draudus.

Pieņemamības stadija:

Tiesa sūdzību nosūtīja Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai 2013.gada decembrī. Valdība pārstāvības pozīciju iesniedza 2014.gada maijā, vienlaikus informējot Tiesu, ka kopš 2013.gada decembra sūdzības iesniedzējs bija izsludināts meklēšanā, jo viņš vairākkārt nebija ieradies uz tiesas sēdēm, neinformējot tiesu par neierašanās iemesliem. 2014.gada janvārī un maijā iesniedzējs atkārtoti neatbildēja uz Tiesas vēstulēm, un arī nebija informējis par jaunu korespondences adresi, tādēļ Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējs savu sūdzību vairs nevēlas uzturēt, un tā tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta.

²⁶ Iesniegums Nr.15028/04, 2014.gada 26.augusta lēmums.

²⁷ Iesniegums Nr.14912/07, 2014.gada 14.oktobra lēmums.

²⁸ Iesniegums Nr.53126/11, 2014.gada 14.oktobra lēmums.

30. Lietā *Kuzmans un Jankauska pret Latviju*²⁹ pirmais sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka sadzīves apstākļi Ventspils policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās dažādos laika posmos no 2003.gada līdz 2006.gadam bijuši necilvēcīgi un ka kompensācija 8 000 latu apmērā, ko viņam par to ir piešķirušas Latvijas tiesas, bija nepietiekama. Tāpat pirmais iesniedzējs sūdzējās par pārāk ilgo apcietinājumu. Abi iesniedzēji sūdzējās par nepamatoti sarakstes, telefonsarunu un tikšanos ierobežojumiem pirmā iesniedzēja apcietinājuma laikā.

Pieņemamības stadija:

Tiesa nosūtīja sūdzību Latvijas valdības pozīcijas sniegšanai 2013.gada aprīlī. Valdība pārstāvības pozīciju iesniedza 2013.gada septembrī. 2013.gada jūnijā un augustā pirmais iesniedzējs atkārtoti neatbildēja uz Tiesas vēstulēm, tādēļ Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējs savu sūdzību vairs nevēlas uzturēt, un tā tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta. Savukārt otrās iesniedzējas sūdzību par tikšanos, telefonsarunu un sarakstes ierobežošanu pirmā iesniedzēja apcietinājuma laikā Tiesa atzina par acīmredzami nepamatotu, un tādēļ nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

31. Lietā *Merzaliņevs pret Latviju*³⁰ sūdzības iesniedzējs, kurš kopš 2006.gada decembra atradās apcietinājumā, uzskatīja, ka 2009.gada oktobrī un novembrī vairākkārtējas pilna viņa ķermeņa pārmeklēšanas bija pretrunā ar Konvencijas 3.pantā nostiprināto pazemojošas apiešanās aizliegumu. Tāpat iesniedzējs sūdzējās par to, ka 2009.gada novembrī dienā, kad viņš tika eskortēts uz tiesas sēdi, viņam netika nodrošinātā pārtika, un ka laika posmā no 2008.gada līdz 2010.gadam ziemas periodā viņam netika nodrošināts sezonai piemērots apģērbs, kas, iesniedzēja ieskatā, arī bija Konvencijas 3.panta pārkāpums.

Pieņemamības stadija:

Vērtējot iesniedzēja sūdzības, Tiesa atsaucās uz saviem secinājumiem citās Latvijas lietās par to, ka administratīvās tiesas uzskatāmas par efektīvu nacionālo mehānismu, kas personai ir jāizmanto, pirms tā iesniedz sūdzību Tiesā. Šajā lietā iesniedzēja arguments par to, ka sūdzības izskatīšana administratīvajās tiesās dažkārt ieilgst, nepārliecināja Tiesu, ka šī iemesla dēļ administratīvās tiesas nav uzskatāmas par efektīvu mehānismu, jo īpaši tādēļ, ka iesniedzējs sūdzējās nevis par ilgstošiem pārkāpumiem, kuri joprojām turpinās, bet gan par atsevišķām epizodēm. Kopumā Tiesa vienbalsīgi atzina, ka sūdzība par iespējamiem Konvencijas 3.panta pārkāpumiem nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

32. Lēmumā *Kočegarovs un citi pret Latviju*³¹ Tiesa apvienoja un noraidīja kā nepieņemamas izskatīšanai pēc būtības trīs lietas: *Kočegarovs pret Latviju*, *Bernots pret Latviju* un *Jurševskis pret Latviju*.

Lietā *Kočegarovs pret Latviju* sūdzības iesniedzējs kritizēja sliktos sadzīves apstākļus Grīvas un Daugavpils cietumos dažādos laika posmos no 2002.gada jūlija līdz 2004.gada jūnijam, kas, iesniedzēja ieskatā, pārkāpa viņa Konvencijas 3.pantā garantētās tiesības. Viņš arī sūdzējās, ka administratīvās tiesas neizskatīja viņa pieteikumu nesamaksātās valsts nodevas dēļ, kas pārkāpa Konvencijas 6.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu.

²⁹ Iesniegums Nr.39676/05, 2014.gada 14.oktobra lēmums.

³⁰ Iesniegums Nr.1088/10, 2014.gada 13.novembra lēmums

³¹ Iesniegumi Nr.14516/10, Nr.26544/10 un Nr.49939/11, 2014.gada 18.novembra lēmums

Lietā *Bernots pret Latviju* sūdzība tika iesniegta par sadzīves apstākļiem Jūrmalas policijas īslaicīgās aizturēšanas vietā 2008.gada maijā, kas, iesniedzēja ieskatā, neatbilda Konvencijas 3.panta prasībām.

Lietā *Jurševskis pret Latviju* iesniedzējs sūdzējās par sliktajiem sadzīves apstākļiem Rīgas Reģionālās policijas pārvaldes īslaicīgās aizturēšanas vietā 2009.gada aprīlī, kā arī par iespējamu amatpersonu vardarbību un šī fakta neefektīvu izmeklēšanu, kas, iesniedzēja ieskatā, bija Konvencijas 3.panta pārkāpums. Iesniedzējs arī apgalvoja, ka noticis Konvencijas 6.panta pārkāpums, jo augšminētās vardarbības rezultātā iegūtā atziņās tika vēlāk izmantota kriminālprocesā kā pierādījums.

Pieņemamības stadija:

Lietā *Kočegarovs pret Latviju* Tiesa konstatēja, ka iesniedzējs 2006.gadā nebija novērsis administratīvo tiesu norādītos trūkumus (samaksāt valsts nodevu), kas liedza pieņemt izskatīšanai viņa pieteikumu par sadzīves apstākļiem brīvības atņemšanas vietās; iesniedzējs arī nebija lūdzis atbrīvot viņu no pienākuma samaksāt valsts nodevu. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka sūdzības par iespējamām Konvencijas 3.panta un 6.panta pārkāpumiem nav izskatāmas pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

Lietā *Bernots pret Latviju* Tiesa atzina, ka to nepārliecina iesniedzēja arguments, ka administratīvo tiesu piešķirtās kompensācijas ir tik nelielas, ka šī iemesla dēļ tās nav uzskatāmas par efektīvu nacionālo mehānismu un iesniedzējam tas nav jāizmanto, pirms iesniegt sūdzību Tiesā. Arī šajā lietā Tiesa vienbalsīgi atzina, ka sūdzība nav izskatāma pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

Arī lietā *Jurševskis pret Latviju* Tiesa vienbalsīgi atzina, ka sūdzība par sadzīves apstākļiem īslaicīgās aizturēšanas vietā nav izskatāma pēc būtības, jo iesniedzējs nebija vērsies administratīvajās tiesās, proti, nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus. Savukārt vērtējot sūdzību par iespējamo amatpersonu vardarbību un šī fakta nepienācīgu izmeklēšanu, Tiesa norādīja, ka nacionālā procesa ietvaros iesniedzējs bija sniedzis pretrunīgu informāciju, un nebija likumā noteiktajā kārtībā pārsūdzējis atteikumu uzsākt kriminālprocesu. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi atzina, ka arī šī sūdzība nav izskatāma pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus. Visbeidzot, attiecībā uz sūdzību par prettiesiski iegūtu pierādījumu izmantošanu kriminālprocesā Tiesa norādīja, ka iesniedzējs šo sūdzību nebija uzturējis visās Latvijas tiesu instancēs, tādēļ tā nebija pieņemama izskatīšanai, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

33. Lietā *Simanovičs pret Latviju*³² sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka sadzīves apstākļi Daugavpils cietumā dažādos laika posmos līdz 2011.gadam neatbilda Konvencijas 3.panta prasībām.

Pieņemamības stadija:

Izvērtējot iesniedzēja sūdzību, Tiesa vispirms konstatēja, ka iesniedzējs nekad nacionālā līmenī nebija pienācīgi sūdzējies par sadzīves apstākļiem par laika posmu līdz 2008.gada oktobrim, tādēļ administratīvajās tiesās šo periodu nebija vērtējušas. Tiesa vienbalsīgi nolēma, ka šajā daļā sūdzība nav izskatāma pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izmantojis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības mehānismus.

³² Iesniegums Nr.55047, 2014.gada 18.novembra lēmums.

Savukārt attiecībā uz sūdzību par sadzīves apstākļiem laika periodā pēc 2008.gada oktobra, Tiesa atzīmēja, ka administratīvās tiesas tos bija vērtējušas un atzinušas, ka iesniedzējs 104 dienas bija atradies kamerās, kuras neatbilda Konvencijas 3.panta prasībām, piešķirot viņam 1000 eiro kompensāciju. Tiesa norādīja, ka administratīvo tiesu piešķirtā kompensācija nebija uzskatāma par nesamērīgu, tādēļ tā vienbalsīgi atzina, ka sūdzība nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo sūdzības iesniedzējs bija zaudējis „cietušā” statusu Konvencijas izpratnē.

34. Lietā *Yelverton Investments B.V. un citi pret Latviju*³³ sūdzību bija iesniegušas četras juridiskās personas, kuras uzskatīja, ka Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesības iesniegt protestu par tiesas spriedumu, kas jau ir stājies spēkā, neatbilda tiesiskās paļāvības un tiesu neatkarības principiem, un tādēļ pārkāpa Konvencijas 6.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu. Pieņemamības stadija:

Tiesa norādīja, ka laikā pēc sūdzības iesniegšanas Tiesā spēkā bija stājies jauns normatīvais regulējums, turklāt identisku iesniedzēju sūdzību jau bija izskatījusi Satversmes tiesa, pēc kuras Augstākā tiesa noraidīja iesniedzēju lietā iesniegto Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protestu. Tiesa vienbalsīgi atzina, ka sūdzībā identificētā problēma nacionālā līmenī jau bija novērsta, un lieta tika svītrotā no izskatāmo lietu saraksta.

Piešķirtā atlīdzība:

Tiesa, saskaņā ar Tiesas Reglamenta 43.punkta 4.apakšpunktu, uzskatīja, ka jāizlemj iesniedzēju pieteikums par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu, atlīdzībā piešķirot 5 000 eiro.

35. Lēmumā *Spūlis un Vaškevičs pret Latviju*³⁴ Tiesa apvienoja divu lietu izskatīšanu – *Spūlis pret Latviju* un *Vaškevičs pret Latviju*, abas atzīstot par nepieņemamām izskatīšanai pēc būtības. Šajās lietās sūdzību iesniedzēji ir bijušais Satversmes aizsardzības biroja darbinieks un agrākais Valsts ieņēmumu dienesta Muitas kriminālpārvaldes direktors. Viņi vērsās Tiesā pēc tam, kad kompetentās Latvijas iestādes viņiem anulēja speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam, uzskatot, ka ir noticis Konvencijas 6.panta pārkāpums, jo lēmumi par speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam nebija pārsūdzami tiesā.

Pieņemamības stadija:

Atsaucoties uz savā judikatūrā iedibinātajiem principiem, Tiesa norādīja, ka Latvijai bija objektīvs pamats izslēgt strīdu, kas saistīti ar speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam neizsniegšanu, izskatīšanu no Konvencijas 6.panta tvēruma, jo šādi strīdi skar „ieredņa īpašos pienākumus pret valsti”, savukārt Konvencijas 6.pants piemērojams tikai tādām lietu kategorijām, kurās tiek izlemtas personai celtās apsūdzības kriminālprocesā vai tiek izlemtas personas „civilās tiesības un pienākumi”. Vērtējot abu iesniedzēju individuālo situāciju, Tiesa atzīmēja, ka A.Spūļa amata pienākumi bija saistīti ar izlūkošanas un pretizlūkošanas uzdevumiem, savukārt V.Vaškevičs ieņēma vadošu amatu Valsts ieņēmumu dienestā. Abos gadījumos iesniedzēju pienākumi bija cieši saistīti ar tikai valsts varai raksturīgiem uzdevumiem, kuru pildīšanai viņiem bija nepieciešama speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam. Tiesa arī uzsvēra, ka valstīm ir plaša rīcības brīvība, nosakot tos civildienesta amatus, kuru pildīšanai ir nepieciešama speciālā atļauja, jo tādējādi tā aizsargā nacionālo drošību un sabiedrisko kārtību. Visbeidzot, Tiesa atzina, ka abu iesniedzēju gadījumā kompetentās valsts iestādes konstatēja apstākļus, kas deva pamatu apšaubīt viņu uzticamību un spēju saglabāt

³³ Iesniegums Nr.57566/12, 2014.gada 18.novembra lēmums.

³⁴ Iesniegumi Nr.2631/10 un Nr.12253/10, 2014.gada 18.novembra lēmums.

valsts noslēpumu. Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa uzskatīja, ka bija pietiekams pamats, lai atzītu, ka uz šāda veida strīdiem nav attiecināmas Konvencijas 6.panta paredzētās tiesības uz pieeju tiesai. Tādēļ Tiesa vienbalsīgi lēma, ka sūdzības nav pieņemamas izskatīšanai pēc būtības, jo tās neietilpst Konvencijas tvērumā (neatbilst Konvencijai *ratione materiae*).

36. Ar lēmumu *Larionovs un Tess pret Latviju*³⁵ Tiesa noraidīja lietas *Larionovs pret Latviju* un *Tess pret Latviju*. Augšminētajās lietās abi sūdzības iesniedzēji bija bijušie LPSR Valsts drošības ministrijas darbinieki, kuri 1949.gada 25.martā pieņēma un parakstīja slēdzienus par t.s. “kulaku” sarakstos iekļauto ģimeņu nelikumīgu masveida administratīvo izsūtīšanu uz attāliem un mazapdzīvotiem PSRS apgabaliem. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas pret iesniedzējiem tika uzsākta kriminālvajāšana, un Latvijas tiesas viņus atzina par vainīgiem genocīdā un sodīja saskaņā ar tobrīd spēkā esošo Latvijas Kriminālkodeksa 68¹.pantu „Noziegumi pret cilvēci, genocīds”. Sūdzībās Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 7.pantu, abi iesniedzēji apstrīdēja viņu notiesāšanas tiesiskumu un likumību, uzskatot, ka Latvijas tiesas viņus bija notiesājušas par tāda nodarījuma izdarīšanu, kuru 1949.gada martā spēkā esošie tiesību akti neuzskatīja par noziedzīgu. Abi iesniedzēji arī sūdzējās par kopējo pret viņiem uzsākto kriminālprocesu ilgumu, uzskatot to par pārmērīgu un tādēļ pretrunā Konvencijas 6.panta 1.punktam.

Pieņemamības stadija:

Tiesa atzina iesniedzēju sūdzības par nepieņemamām tālākai izskatīšanai pēc būtības. Tiesa uzskatīja, ka iesniedzējiem bija pieejams efektīvs tiesību aizsardzības mehānisms, kuru viņi nebija izsmēluši, proti, viņi varēja vērsties Satversmes tiesā, lai apstrīdētu lietas notikumu laikā spēkā esošā Latvijas Kriminālkodeksa normas. Ja iesniedzēji būtu vērsušies Satversmes tiesā un tā atzītu apstrīdētās Latvijas Kriminālkodeksa normas par neatbilstošām Satversmei, šāds Satversmes tiesas nolēmums kalpotu par pamatu kriminālprocesa atjaunošanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Turklāt nolēmumā paustie Satversmes tiesas secinājumi būtu saistoši Latvijas tiesām, kurām būtu jāizskata kriminālprocess no jauna. Tā kā iesniedzēji šo tiesību aizsardzības līdzekli nebija izsmēluši, Tiesa viņu sūdzības noraidīja.

Savukārt iesniedzēju sūdzības par kriminālprocesa ilgumu, kas N.Larionova gadījumā bija seši gadi un četri mēneši, bet N.Tessa gadījumā četri gadi, Tiesa noraidīja kā acīmredzami nepamatotas. Tiesa uzsvēra abu kriminālprocesa vēsturisko un juridisko sarežģītību, tajos veikto pētniecisko darbu saistībā ar 1949.gada masu deportācijām, kā arī tiesvedības laikā nopratināto liecinieku skaitu. Vērtējot nacionālās tiesvedības gaitu kopumā, Tiesa nesaskatīja būtiskas kavēšanās posmus nevienā no tiesvedības stadijām.

III. ANO CILVĒKTIESĪBU KOMITEJAS PRAKSE

37. Lietā *O.K. pret Latviju*³⁶ sūdzības iesniedzēja uzskatīja, ka ir pārkāptas viņas ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (Pakts) 6.pantā (tiesības uz dzīvību) un 7.pantā (spīdzināšanas aizliegums) garantētās tiesības. Iesniedzēja apgalvoja, ka atbildīgās institūcijas nebija efektīvi izmeklējušas viņas dēla nāves apstākļus, tādējādi neizpildot valsts pienākumu aizsargāt indivīdu tiesības uz dzīvību, kas ietver šo tiesību preventīvu aizsardzību, pienākumu veikt izmeklēšanu un piemērot sodu tiesību aizskāruma gadījumā. Iesniedzēja apgalvoja, ka izmeklēšana bija neefektīva un virspusēja, turklāt

³⁵ Iesniegumi Nr.45520/04 un Nr.19363/05, 2014.gada 25.novembra lēmums.

³⁶ ANO Cilvēktiesību komitejas 2014.gada 27.maija lēmums.

saistīta ar korupciju. Iesniedzēja uzskatīja, ka nespēja noskaidrot viņas dēla nāves apstākļus bija atzīstama par nežēlīgu, necilvēcīgu un cieņu aizskarošu apiešanos, ko aizliedz Pakta 7.pants.

Pieņemamības stadija: ANO Cilvēktiesību komiteja (Komiteja) atzina iesniegto sūdzību par nepieņemamu tālākai izskatīšanai pēc būtības, jo pirms vēršanās Komitejā iesniedzēja nebija izsmēlusi nacionālajā līmenī pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, kā to paredz Pakta papildprotokola 5.panta otrās daļas (b) apakšpunkts. Komiteja piekrita Latvijas valdības argumentam, ka iesniedzēja nebija iesniegusi sūdzību par policijas darbinieku bezdarbību saskaņā ar likuma Par policiju 27.pantu, ne arī sūdzējusies prokuratūrā saskaņā ar lietas notikumu laikā spēkā esošā Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 220.pantu. Komiteja ņēma vērā, ka pati iesniedzēja bija atzinusi nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanu, aizbildinoties ar psihiska rakstura veselības problēmām. Iesniedzēja bija arī norādījusi, ka policistu vidū plaši izplatītā korupcija un viņas dzīvībai izteiktie draudi atturējuši viņu no vēršanās ar sūdzībām kompetentajās iestādēs. Komiteja atzīmēja, ka iesniedzēja, atskaitot savu sākotnējo sūdzību policijā, nebija izmantojusi nevienu citu tiesību aizsardzības līdzekli, lai apšaubītu izmeklēšanas efektivitāti. Attiecībā uz apgalvojumiem par korupciju un draudiem iesniedzējas dzīvībai, Komiteja norādīja, ka iesniedzēja nebija iesniegusi nekādus pierādījumus, kas apstiprinātu šādus apgalvojumus. Komiteja secināja, ka iesniedzēja nebija norādījusi uz nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neefektivitāti vai uz apstākļiem, kas liegtu viņai šos līdzekļus izmantot. Tādējādi Komitejas ieskatā sūdzība bija atstājama bez izskatīšanas pēc būtības.

- teksta beigas -